

MITTEILUNGEN

DES STATISTISCHEN ZENTRALAMTES
DES PROTEKTORATS BÖHMEN UND MÄHREN

ZPRÁVY

ÚSTŘEDNÍHO STATISTICKÉHO ÚŘADU
PROTEKTORÁTU ČECHY A MORAVAReihe G, Nr. 1—3
Řada čís.

Statistik des Handwerks nach dem Stande Ende August 1940

Statistika řemesla podle stavu z konce srpna 1940

Einleitende Bemerkungen.¹⁾

Im September 1940 hat das Statistische Zentralamt im Zuge der Angleichung der Statistik des Protektorats an die Reichsstatistik im Einvernehmen mit dem Zentralverband des Handwerks die erste Erhebung über den Stand des Handwerks auf dem Gebiete des Protektorats Böhmen u. Mähren durchgeführt; auf der Grundlage dieser Gesamterhebung wurde dann anfangs des Jahres 1941 die repräsentative monatliche Erhebung eingerichtet, die etwa 7 400 ausgewählte Handwerksbetriebe umfaßt und die wichtigsten Merkmale aus der erschöpfenden einmaligen Erhebung enthält. Obwohl sich in der Theorie schon längst vorher die Ansicht durchgesetzt hat, daß die Industrie und das Handwerk hinsichtlich ihrer sozialen Struktur zwei beträchtlich verschiedene Sphären der erzeugenden Unternehmungstätigkeit sind, die auch völlig verschiedene Eingriffe auf dem Felde der praktischen Volkswirtschaftspolitik erfordern, wurde auf dem Gebiete von Böhmen und Mähren bis zur heutigen Zeit keine derartige Erhebung über das Handwerk durchgeführt. Allerdings mangelte es nicht an Statistiken, aus denen wenigstens ein Grundriß zusammengestellt werden konnte. Die erste großzügige Grundlage dieser Art, auf die sich die Beobachtungen über die tatsächliche Vertretung der kleinen Unternehmungstätigkeit stützen konnten, war die gewerbliche Betriebszählung vom Jahre 1930, bei der solch eine Rekonstruktion — abgesehen von einigen in der Gewerbesystematik vorgeschriebenen typischen Posten mit dem Charakter des Kleingewerbes — allerdings nur das Merkmal der mit der Zahl der tätigen Personen gemessenen Größe des Betriebes vorgenommen werden konnte. Eine andere derartige geeignete Grundlage war die Statistik der Gewerbe-genossenschaften, und zwar in dem den Gewerbeberechtigungen der Genossenschaftsmitglieder gewidmeten Abschnitte, die nach den einzelnen Gewerbearten geordnet werden mußten; es kann nicht in Abrede gestellt werden, daß wir in dieser bereits erwähnten Statistik der Welt des tatsächlichen Handwerks schon näher gekommen sind, da hier der formelle Umfang der Erhebung auf die gewerblich-rechtliche Abgrenzung gestützt wurde, kraft welcher in der obligatorischen Genossenschaftsorganisation gerade die kleine und mittlere Unternehmungstätigkeit erfaßt und von der Industrie unterschieden wurde. Aber weder die eine noch die andere Grundlage entsprach infolge ihrer abweichenden methodischen Stellung dem Problem der primären Erfassung des Handwerks, abgesehen davon, daß sie auch sonst ihren alten liberalistischen Merkmalen treu blieb und es nicht wagte, die wirkliche wirtschaftliche und soziale Grundlage des Handwerks, den Umfang und den Sinn seiner Ernährungsmöglichkeiten zu erfassen. Desto mehr müssen wir dem Unifikationsbestreben des Reichs dankbar sein, das uns die Eingliederung in seine Handwerksstatistik ermöglichte, die sich schon lange vorher die neuen Ansichten über die Aufgaben der Statistik in der Neuorganisation der Volks-, Wirtschafts- und Sozialgemeinschaft zunutze machen mußte.

¹⁾ Wir machen auf eine Artikelreihe aufmerksam, die in den Statistischen Nachrichten über die Methode der Statistik des Handwerks veröffentlicht wurden. Es sind folgende Artikel: „Neue Statistik des Handwerks“ (Nr. 9-10 Jahrg. 1940); „Bestimmung von Umsatzgrößeklassen bei einigen Handwerkszweigen“, „Repräsentative Auswahl von Berichterstattern für die monatliche Statistik des Handwerks“ u. „Vorläufige Erhebungsergebnisse über den Stand des Handwerks im August 1940“ (sämtliche in Nr. 5-6 Jahrg. 1940). Der Interessent wird in diesen Artikeln eine nähere Auslegung aller Fragen finden, die in diesem einleitenden Text nur in einer kurzgefaßten und allgemein informierenden Form berücksichtigt werden konnten.

Úvodní poznámky.¹⁾

V září r. 1940 provedl Ústřední statistický úřad v důsledku připodobňování statistiky protektorátní statistice říšské po dohodě s Ústředním svazem řemesla první šetření o stavu řemesla na území protektorátu Čechy a Morava; na podkladě tohoto celkového šetření bylo zavedeno pak počátkem roku 1941 reprezentativní šetření měsíční, prováděné asi u 7 400 vybraných řemeslných závodů a obsahující nejdůležitější znaky z vyčerpávajícího šetření jevnorázového. Přes to, že v teorii již dávno byl běžný názor, rozlišující průmysl a řemeslo jako dvě sféry výrobního podnikání, svou sociální strukturou od sebe značně odlišné a vyžadující také zcela různých zásahů na poli praktické národohospodářské politiky, nebylo do této doby takové šetření o řemesle na území Čech a Moravy nikdy provedeno, ač nechybělo statistik, z nichž mohl být sestrojen alespoň základní obrys. První takovou velkorysou základnou, o níž se mohly opřít úvahy o skutečném zastoupení drobného podnikání živnostenského, bylo sčítání živnostenských závodů z roku 1930, kde podkladem pro takovou rekonstrukci mohl být ovšem — pokud nešlo výjimkou o typické položky živnostnického charakteru, uvedené přímo v rozřídění podnikání — jen znak velikosti závodu podle počtu činných osob. Jiným takovým vhodným prostředím byla statistika živnostenských společenstev, a to ve své součásti podávající výpočet živnostenských oprávnění ve společenstvech soustředěných podle jednotlivých druhů živností; nelze upřít, že v této posléze zmíněné statistice jsme se již více přiblížili světu skutečného řemesla, ověře formální rozsah zjištění o vymezení živnostensko-právní, jež právě v povinné organizaci společenstevní podchytilo malé a střední podnikání a odlišilo je od průmyslu. Ale ani jedna ani druhá základna nevyhovovala svým odlišným metodickým postojem problému primárního statistického zachycení řemesla, nehledě ani k tomu, že i jinak zůstala věrna svým starým liberalistickým znakům a neodvázala se podchytil jeho skutečný hospodářský a sociální základ, rozsah a smysl jeho živné síly. Tím více musíme být vděční unifikující snaze Říše, již nám bylo umožněno vělenit se do společenství její statistiky řemesla, kořistící již dávno z nového názoru na úkoly statistiky v nové organizaci národního, hospodářského a sociálního společenství.

¹⁾ Upozorňujeme na soubor článků uveřejněných ve Statistickém Zpravodaji o metodě statistiky řemesla. Jsou to články: „Nová statistika řemesel“ (č. 9—10 ročníku 1940). „Určení obrátových skupin u některých druhů řemesla“, „Reprezentativní výběr zpravodajů pro měsíční statistiku řemesla“, a „Předběžné výsledky šetření o stavu řemesla v srpnu 1940“ (vesměs v čísle 5—6, ročníku 1941). V těchto článcích najde zájemce bližší a odbornější výklad otázek, k nimž v tomto úvodním textu mohlo být přihlédnuto jen ve formě stručné a všeobecné informující.

In diesen einleitenden Bemerkungen wollen wir ganz kurz die Grundprinzipie dieser den Stand vom Monat August 1940 betreffenden Erhebung berühren, und zwar hauptsächlich von folgenden Standpunkten aus: A. der Methode der Materialsammlung und der damit zusammenhängenden Frage des Erhebungsumfanges, B. der Hauptmerkmale und ihres begrifflichen Inhalts, C. des vorliegenden Publikationsschemas, hauptsächlich der systematischen Gliederung des Handwerks und der Umsatzgrößenklassen. Die bereits erwähnten Umstände sind im folgenden nur insoweit näher beschrieben, sofern sie eine wesentliche Beziehung zur richtigen Wertung der in dem Haupttabellentheil dieser Veröffentlichung, sowie in den Beilagen zu dem einleitenden Text enthaltenen Daten haben.

A. Diese Erhebung wurde durch Vermittlung der Gewerbevereine durchgeführt, aber in der Weise, daß bloß die Betriebe jener Unternehmungstätigkeiten einbezogen werden sollten, die nach den Normen der Regierungsverordnung über den organischen Ausbau der Wirtschaft (Nr. 168 der Sammlung vom J. 1939) dem durch die Verordnung Nr. 85/1940 gegründeten Zentralverband des Handwerks obligatorisch beigeordnet wurden. Auf einer Seite wurde also der Handel, der Verkehr, das Geldwesen, das Hotel- und Schankgewerbe vollkommen ausgeschlossen, auf anderer Seite jedoch geraten, eben wegen des normativen Charakters der bereits erwähnten Begrenzung, einige Unternehmungstätigkeiten in den Bereich des Handwerks, die früher nach der bisherigen, auch sonst der üblichen Anschauung entsprechenden statistischen Praxis anderswohin eingereiht worden waren, und zwar teils in den Handel, als die dem Handel verwandten Zweige (z. B. Vermittlung von Diensten und Arbeiten, Leihanstalten, Reklame- und Beratungskanzleien u. dgl.), teils in das Gesundheitswesen (Zahntechniker, Raseur- und Friseurgewerbe u. a.). Diese — sozusagen gegenständliche — Begrenzung (gegenüber anderen Zweigen aus dem großen Komplex der gewerblichen Unternehmungstätigkeit überhaupt) war keinesfalls das einzige Problem im Zusammenhang mit der Frage des Erhebungsumfanges; formell weit komplizierter war, wenigstens im großen Bereich der Produktionsgewerbe, die im Grundsatz vertikale Gliederung, die Begrenzung der handwerksmäßigen Tätigkeit gegenüber der Industrie, die nach der Regierungsverordnung Nr. 197/1939 bzw. Kundmachung Nr. 266/1939, sowie einigen weiteren einzelne Industrien betreffenden Kundmachungen aus dem Jahre 1940 und 1941 im Zentralverband der Industrie obligatorisch organisiert ist. Das Problem bestand darin, daß zur Zeit, auf die sich die Erhebung bezog, die Organisationsgrenze beider Sphären, des Handwerks und der Industrie, noch nicht gänzlich festgesetzt war und es viele Betriebe gab, die nicht definitiv eingegliedert waren oder deren Eingliederung strittig war; gewisse Betriebe befanden sich zwar noch im Verband der Genossenschaften, aber gleichzeitig auch in der Interessensphäre der Industrie, was gewöhnlich auch formell durch die Anmeldung oder gleichzeitige vorläufige Mitgliedschaft im Zentralverband der Industrie zum Ausdruck kam. Die schematische Lösung (Anwendung einer bestimmten Größengrenze zwischen Handwerk und Industrie) war allerdings mit Rücksicht darauf, daß eine Rechtsnorm und die darauf sich beziehende Vereinbarung der betreffenden Verbände beide Sphären abgrenzen sollte, nicht geeignet. Da jedoch diese Vereinbarung infolge einer großen Zahl von strittigen Fällen nicht zustande kam, wurde diese Frage im Einverständnis beider Verbände vorläufig folgendermaßen gelöst: Aus dem im Wege der Genossenschaften gesammelten Material wurden ausgeschieden: 1. Betriebe jener Unternehmungstätigkeiten, die nach besonderen Bestimmungen ohne Rücksicht auf die Größe zu der Industrie beigeordnet waren, wenn es auch nach August 1940 erfolgte, 2. sämtliche Betriebe, die zu dieser Zeit schon die Anmeldung an den Zentralverband der Industrie eingereicht hatten und in dessen Kartei tatsächlich eingetragen worden waren. Auf das Bestehen dieser Bedingung wurden wir einerseits direkt von den Befragten aufmerksam gemacht, andererseits wurde eine solche Mitgliedschaft von uns auch hinsichtlich jener Betriebe überprüft, die eine große Zahl von tätigen Personen ausgewiesen hatten, oder bei denen es sich je nach der Vertretung anderer im Fragebogen enthaltenen Merkmale um einen größeren Umfang des Betriebes bzw. dessen komplizierteren Betriebsgang handelte und von denen man daher vermuten konnte, daß der betreffende Betrieb in die Sphäre der Industrie fällt. Wenn jedoch

V těchto úvodních poznámkách chceme se zcela stručně dotknouti základních principů tohoto šetření, provedeného podle stavu z měsíce srpna roku 1940, a to hlavně pokud jde A. o metodu sbírání materiálu a související s tím otázkou rozsahu šetření; B. o hlavní znaky a jejich pojmový obsah; C. o schema použité v této publikaci, zejména také o použitou systematiku rozřídění řemesla a schema velikostních skupin obrátů. Okolnosti právě uvedené jsou v dalším blíže popsány a vloženy jen potud a natolik, pokud mají zásadní vztah ke správnému hodnocení dat, uvedených v hlavní tabulkové části této publikace a v přílohách k úvodnímu textu.

A. Toto šetření bylo provedeno prostřednictvím živnostenských společenstev, ale tak, že do něho měly být pojaty jen závody podnikání připojených podle norem vlád. nár. o organické výstavbě hospodárství (č. 168 Sb. z. z r. 1939) obligátorně k Ústřednímu svazu řemesla, zřízenému nařízením č. 85/1940. Bylo tedy na jedné straně úplně vyloučeno podnikání obchodní, peněžní, dopravní, hotelové a hostinské, na druhé straně však právě vzhledem k normativnímu rázu právě uvedeného vymezení v okruhu řemesla ocitají se některá podnikání, která podle dosavadní statistické praxe, celkem odpovídající běžnému názoru, byla dříve přiřadována jinam, a to jednak ke skupině obchodu jako podnikání obchodu příbuzná (na př. zprostředkování služeb a prací, půjčovny, reklamní a poradní kanceláře a pod.), jednak do zdravotnictví (zubní technici, holičství a j.). Toto vymezení, lze říci předmětné (vůči jiným oborům z velkého souboru živnostenského podnikání vůbec), nebylo ovšem jediným problémem v souvislosti s otázkou rozsahu šetření; formálně daleko složitějším bylo ale principu vertikální, vymezení řemeslného podnikání vůči průmyslu, organizovanému povinně v Ústředním svazu průmyslu — podle nařízení č. 197/1939, po případě vyhlášky č. 266 z téhož roku, jakož i některých dalších vyhlášek, týkajících se jednotlivých průmyslů z r. 1940 a r. 1941. Problém spočíval v tom, že v době, na kterou se šetření vztahovalo, nebylo ještě rozhranění obou sfér, řemesla a průmyslu, organizačně dokončeno a že zbývalo dosti závodů definitivně nezařazených a sporných; určité závody byly sice ještě ve svazku společenstev, ale současně i v okruhu zájmu průmyslu, čemuž byl obyčejně dán i formálně výraz přihláškou nebo současným prozatímním členstvím v Ústředním svazu průmyslu. Řešení schematické (použití určité velikostní meze mezi řemeslem a průmyslem) nebylo ovšem schůdné proto, že obě sféry měla rozhraněti právní norma a na ni navazující dohoda příslušných Svazů. Poněvadž však tato dohoda nebyla ještě provedena pro velký počet sporných případů, byla ve srozumění s oběma Svazy tato otázka řešena prozatímně tímto způsobem: Z materiálu sebraného prostřednictvím společenstev byly vyloučeny: 1. Závody oněch podnikání, která podle zvláštních ustanovení byla bez zřetele na velikost přiřazena k průmyslu, byť se tak stalo i po srpnu v r. 1940. 2. Všechny závody, které v této době měly už podanou přihlášku do Ústředního svazu průmyslu a byly skutečně zapsány v jeho kartotékách; na existenci této podmínky byli jsme upozorněni jednak přímo dotázanými, jednak bylo takové členství námi prozkoušeno i stran takových závodů, které vykázaly vysoký počet činných osob nebo u nichž šlo podle zastoupení jiných znaků, v dotazníku obsažených, o větší rozsah provozu nebo složitější provozní chod a u nichž tím vzniklo podezření že dotyčný závod spadá do sféry průmyslu. Jestliže však v takových případech nebylo zjištěno členství v Ústředním svazu průmyslu, byl příslušný závod pojat do zpracování jako řemeslný.

in solchen Fällen keine Mitgliedschaft im Zentralverband der Industrie festgestellt wurde, wurde der Betrieb in die Verarbeitung als handwerksmäßiger aufgenommen.

Der tatsächliche Umfang der Erhebung ist aus der systematischen Gliederung des Handwerks ersichtlich, die sich aus den eigentlichen Tabellen und Anlagen zu diesem einleitenden Text ergibt.

Sofern es sich noch um die wichtige Frage der Vollständigkeit dieses Materials handelt, kann man folgendes sagen: Die Genossenschaften, soweit sie in Betracht kamen, wurden alle in die Erhebung aufgenommen; sie sind uns aus der parallelen bereits seit Jahren geführten Genossenschaftsstatistik bekannt. Die Vollständigkeit wurde hauptsächlich nach der Reihenfolge der Evidenznummern des Mitgliederkatalogs kontrolliert, größtenteils jedoch meldeten auch die Genossenschaften selbst die Fälle der Nichterfüllung der Berichterstattungspflicht. Mit Rücksicht darauf, daß es sich bei dieser, sozusagen kleinen Betriebszählung nicht um eine mit Hilfe der Zählkommissäre durchgeführte Erhebung handelte und die Genossenschaftsmatriken gewiß nicht überall vollständig waren, ist es nicht möglich genau festzustellen, bis zu welchem Maße unser Material dem tatsächlichen Stand der beobachteten Erscheinung zur Zeit der Erhebung entsprach; nach verschiedenen Kriterien und Testen (namentlich soweit sie sich aus analogen statistischen Erhebungen ergaben) kann man jedoch annehmen, daß ein hohes Maß der Vollständigkeit erreicht wurde. Es ist allerdings noch zu bemerken, daß — wie sich später herausstellte — manche Betriebe von den unstreitig in die Erhebung gehörenden Unternehmungstätigkeiten bei den Handlungsgremien organisiert waren und aus diesem Grunde ebenfalls nicht erfaßt wurden; es ist anzunehmen, daß die Anzahl dieser Fälle zwar nicht ganz unbeträchtlich, jedoch sicher wieder nicht so erheblich ist, daß das Gesamtbild gestört würde. Auch muß man hinzufügen, daß sich zur Zeit d. Erhebung die Organisationszuständigkeit des Zentralverbandes des Handwerks auf diese Betriebe nicht bezog.

Die Fälle, wo die handwerksmäßigen Betriebe mehrere Unternehmungstätigkeiten vereinigen oder mehrere Gewerbeberechtigungen vorstellen und daher zu mehreren Genossenschaften gehören, wurden allerdings abgesondert ermittelt und nur mit einem einzigen Fragebogen eingereicht.

B. Die Hauptmerkmale, die den Gegenstand der Erhebung bildeten, sind aus der Tabelle 1 ersichtlich; es sind tätige Personen, Umsatz, Einkauf und die an Arbeiter ausgezahlten Löhne. Außer dem Bereich der eben erwähnten Tatsachen waren in dem Fragebogen noch Fragen über Motoren und einige Bearbeitungsmaschinen enthalten, sowie über den Verbrauch einiger Rohmaterialien und Stoffe; diese Merkmale wurden aber aus wichtigen Gründen in diese Verarbeitung nicht einbezogen. Zur begrifflichen Abgrenzung einzelner Merkmale, soweit sie nicht notorisch oder aus der Methodik anderer ähnlicher Erhebungen genügend bekannt ist (hauptsächlich aus der gewerblichen Betriebszählung) wäre noch folgendes beizufügen:

Unter den **tätigen Personen** sind die für den Betrieb arbeiten den Heimarbeiter nicht eingerechnet. Unter **Umsatz** versteht man Geldbeträge, die im Monat August 1940 von dem Betrieb eingenommen wurden, wenn auch der Betrieb in jener Zeit nicht im normalen Umfang gearbeitet hat. Im Umsatz sind auch die aus reiner Handelstätigkeit sich ergebenden Beträge eingerechnet, soweit eine solche Tätigkeit normalerweise die eigentliche Handwerkstätigkeit (also regelmäßige Erzeugung) begleitet. Nur der Umsatz, der sich aus dem Handel ergab, der zwar in demselben Betrieb, aber auf Grund eines anderen Unternehmens, das mit der Handwerksunternehmung nicht zusammenhängt, verwirklicht wurde, sollte nicht ausgewiesen werden.

Der **Einkauf** bezieht sich auf die Ware, die im August 1940 angekauft und in den Betrieb geliefert wurde, wobei nur wirkliche Rohmaterialien und Halbfertigwaren, die in die Erzeugung übergehen, in Betracht kommen, nicht aber Regiausgaben für Licht, Beheizung, Antrieb usw. und ebenfalls nicht Investitionsausgaben. Die für die normale, mit dem Handwerksunternehmen verbundene Handelstätigkeit angekauft Ware ist eingerechnet.

In die **Löhne** wird auch die Bewertung der gewährten Naturalbezüge, hauptsächlich der Beköstigung u. Wohnung eingerechnet.

Skutečný rozsah šetření je zřejmý z použitého systematického rozřídění řemesla, podávajícího se z vlastních tabulek a příloh k tomuto úvodnímu textu.

Pokud jde o důležitou ještě otázku úplnosti tohoto materiálu, lze říci toto: Společenstva, pokud přicházela v úvahu, byla pojata do šetření všechna; jsou nám známa ze souběžné statistiky společenstevní, prováděné již po mnoho let. Úplnost byla konstatována podle sledu evidenčních čísel členského katastru, většinou však také společenstva sama hlásila případy nesplnění zpravodajské povinnosti. Vzhledem k tomu, že při tomto takřka malém sčítání závodů neslo o šetření, provedené sčítacími komisary a že společenstevní matriky jistě nebyly všude úplně, není možné zjistiti přesně, do jaké míry odpovídá náš materiál skutečnému stavu pozorovaného zjevu v době šetření; podle různých kritérií a testů (zejména pokud se podávaly z obdobných statistických šetření) možno však přece míti za to, že bylo dosaženo vysoké míry úplnosti. Nutno ovšem ještě podotknouti, že — jak se později ukázalo — některé závody, z podnikání do tohoto šetření nesporně patřící byly organizovány u obchodních gremií a z tohoto důvodu nám rovněž ušly; odhaduje se, že počet těchto případů není sice zcela nepatrný, jistě však také ne tak značný, aby byl rušen celkový obraz. Také je třeba říci, že na tyto závody se nevztahovala v době šetření organizační příslušnost Ústředního svazu řemesla.

Případy, kdy řemeslné závody slučují více podnikání nebo představují více živnostenských oprávnění a příslušejí tedy k více společenstvům, byly ovšem zjištěny zvlášť a zařazeny jen jedním dotazníkem.

B. Hlavní znaky, které byly předmětem šetření, jsou zřejmy z tabulky 1; jsou to činné osoby, obrat, nákup, vyplacené mzdy dělníkům. Mimo okruh právě zmíněných skutečností byly v dotazníku obsaženy ještě otázky o motorech a některých obráběcích strojích, jakož i po spotřebě některých surovin a látek; tyto znaky však nebyly ze závažných důvodů pojaty do tohoto zpracování. K pojmovému vymezení jednotlivých znaků, pokud není notoriické nebo dostatečně známo z metodiky jiných obdobných šetření (zejména ze sčítání živnostenských závodů), bylo by ještě podotknouti toto:

Mezi **činnými osobami** nejsou zahrnuti domácí dělníci pracující pro závod. **Obratem** rozumějí se peněžní částky, přijaté závodem v měsíci srpnu 1940, i když závod v onu dobu nepracoval v normální rozsahu. V obratu jsou započteny i částky plynoucí z činnosti čistě obchodní, pokud taková činnost normálně doprovází vlastní podnikání řemeslná (tedy pravidelně výrobní). Jen obrat, podávající se z obchodu uskutečňovaného sice v témže závodě, ale na podkladě podnikání odlišného, jež s řemeslným podnikáním nespojuje, neměl býti vykazován.

Nákup týká se zboží nakoupeného a došlého do závodu v srpnu 1940, při čemž padají v úvahu jen skutečné suroviny a polotovary přecházející do výroby, nikoli režijní výlohy za světlo, otop, pohon a pod. a rovněž ne investice. Nakoupené zboží pro normální obchodní činnost, spojenou s podnikáním řemeslným, je započítáváno.

Do **mezd** započítává se i ocenění poskytnutých naturálních požitků, hlavně stravy a bytu.

Da sich die Ergebnisse dieser Erhebung nur auf einen Monat u. dazu noch auf einen späten Sommermonat beziehen, zu welcher Zeit der größte Teil der Gefolgschaft den Urlaub antritt und der Betrieb und Verkauf beschränkt ist, liegt selbstverständlich die Frage nach dem Sinn und der Tragweite der erhobenen Daten nahe, besonders dort, wo die betreffenden Merkmale sehr intensiv auf Konjunktur und Saison reagieren, wie dies bei dem Umsatz und Einkauf eben der Fall ist. Einen gewissen Einfluß auf die Ergebnisse hatten diese Umstände bestimmt (so konnte z. B. eine ganze Reihe von Handwerksbetrieben aus diesem Grunde keinen Umsatz ausweisen), die überwiegende Mehrzahl der Betriebe war aber doch im regelmäßigen Betrieb. Eben deswegen ist das Gesamtbild der Endergebnisse ausdrucksvoll, zeigt die typische Struktur und es ist möglich eine interessante Problematik aus ihm abzuleiten. Man darf auch nicht vergessen, daß es sich um den ersten Versuch einer erschöpfenden Statistik des Handwerks handelt; bei der zweiten Erhebung, die in diesem Jahre durchgeführt und sich auf das ganze verflossene Jahr beziehen wird, werden diese Mängel natürlich schon beseitigt werden.

C. In diesem Zusammenhang ist die Frage der angewendeten Gliederung der Unternehmungen die wichtigste. Diese Frage wurde neu und empirisch gelöst. Zuerst wurde auf Grund des Wirklichkeitsbildes, das das Material-was die Struktur und Vertretung der einschlägigen Gewerbeberechtigungen anbelangt-wiedergab und selbstverständlich auch mit Berücksichtigung der Bestimmungen unserer Gewerbeordnung in engster Vereinbarung mit dem Zentralverband des Handwerks ein ziemlich umfangreiches Schema festgesetzt, das 147 in 16 Gruppen geteilte Posten umfaßte (die systematische Gliederung des Handwerks und der übrigen Unternehmungen für die Statistik des Handwerks). Den heute zahlreichen und eingelebten Fällen der Ausübung mehrerer Handwerke in einem Betrieb wurden wir durch die Schöpfung besonderer kombinierter Posten gerecht, natürlich nur dort, wo die Vereinigung eine bestimmte Häufigkeit auswies und typisch war. Aus dieser Gliederung wurde dann ein engeres Schema für unsere parallele monatliche Handwerksstatistik gebildet, das 65 Posten enthält, u. zw. auf die Weise, daß bestimmte Posten belassen, andere in neue Posten zusammengezogen wurden; bestimmte Posten (32 an Zahl) blieben endlich überhaupt außerhalb des neuen Schemas. Diese Vorkehrung war deshalb notwendig, da unsere Monatsstatistik über den Stand des Handwerks mit den Daten der analogen monatlichen Reichsstatistik voll vergleichbar sein mußte. Die Übereinstimmung ist natürlich nicht vollständig in Betracht unserer abweichenden gewerberechtlichen Normen und auch deswegen, weil einige Handwerkszweige bei uns andere typische Formen als im Reich entwickelt haben; außerdem befinden sich in unserem Schema noch einige Posten, die in der Reichsstatistik überhaupt nicht vorkommen, denn was den Umfang anbelangt, ist unsere repräsentative monatliche Handwerksstatistik, etwas breiter als die reichsdeutsche. In 65 Posten des eben erwähnten Schemas wurden 133 346 Betriebe gezählt, in jenen 32, die von diesem Schema nicht berücksichtigt wurden, nur 4 082, also etwa 3%. Hier sind hauptsächlich dem Handel verwandte Unternehmen, die außerhalb der traditionellen Sphäre des Handwerks stehen, vertreten und einige Handwerksunternehmen von kleinem Umfang, die gewohnterweise mit dem Handel als eigentlichen Gegenstand der Unternehmung verbunden wurden. (Manglelei, Spirituosenherzeugung.)

Das Grundschema mit 65 Posten bildet die Anlage des eigentlichen Tabellenteils der gegenwärtigen Veröffentlichung, die 32 übriggebliebenen Arten (genauer gesagt 30, da bei 2 vorausgesetzten Posten der breiteren Gliederung im August 1940 keine Vertretung festgestellt wurde) ergeben sich aus der Beilage I, die zu diesem Textteil beigefügt ist. Der Inhalt der einzelnen Arten ist durch die entsprechende Benennung genügend dokumentiert; nur in einzelnen Fällen könnten noch Bedenken entstehen und deshalb charakterisieren wir diese Posten näher in einer Fußnote.²⁾

Die Betriebe wurden bei der Bearbeitung nach vier Umsatzgrößengruppen gegliedert, deren Schema gleichfalls aus der reichsdeutschen monatlichen Statistik über den Stand des Handwerks übernommen wurde. Die Grenzen dieser Gruppen sind nicht einheitlich, sondern ändern sich bei den einzelnen Gewerbearten und zwar so, daß im ganzen 13 Grundtypen dieser vier Umsatzgrößengruppen festgesetzt

Poněvadž výsledky tohoto šetření se vztahují jen k jednomu měsíci, a k tomu ještě k pozdnímu měsíci letnímu, kdy se udílí dovolená největší části zaměstnanců a kdy provoz i prodej je omezen, je ovšem na snadě otázka po smyslu a dosahu vyšetřených dat, a to zvláště tam, kde příslušné znaky reagují velmi intensivně na konjunkturu a sezonu, jako je tomu právě u obrátu a nákupu. Jistý vliv na data tyto okolnosti jistě měly (tak bylo na př. mnoho řemeslných závodů, které z tohoto důvodu nemohly vykázati žádný obrát), převládající většina závodů však byla přes to v pravidelném provozu a proto i celkový obraz výsledných dat je výrazný, ukazuje na typickou strukturu a lze z něho odvoditi velmi zajímavou problematiku. Je třeba též připomenouti, že jde o první pokus o vyčerpávající statistiku řemesla. Při druhém šetření, které bude provedeno v tomto roce a které se bude vztahovati na celý rok minulý, budou tyto nedostatky přirozeně již odstraněny.

C. V této souvislosti je nejdůležitější otázka použitého rozřídění podnikání. Tato otázka byla řešena nově a empiricky. Napřed bylo na podkladě obrazu skutečnosti, který ukazoval materiál co do struktury a zastoupení příslušných živnostenských oprávnění, a ovšem i s přihlédnutím k ustanovením našeho živnostenského řádu stanoveno v nejužší dohodě s Ústředním svazem řemesla dosti obšírné schema, obsahující 147 položek, seřazených do 16 skupin (systematické rozřídění řemesla a ostatních podnikání pro statistiku řemesla). Velmi dnes četným a vžitým případům provozování více řemesel v jednom závodě bylo učiněno zadost vytvořením zvláštních položek kombinovaných, ovšem jen tam, kde spojení ukazovalo jistou četnost a bylo typické. Z tohoto základního schématu byla pak vytvořena osnova pro naši souběžnou měsíční statistiku řemesla, obsahující 65 položek, a to tak, že určité položky byly ponechány, jiné sloučeny v položky nové; konečně určité položky (početem 32) nebyly vůbec do tohoto nového schématu pojaty. Toto opatření bylo nutné proto, že naše měsíční statistika o stavu řemesla musela býti plně srovnatelná s daty obdobné říšské měsíční statistiky. Souhlas není ovšem úplný vzhledem k našim odchylným živnostenskoprávním normám a také proto, že některá řemesla vyvinula u nás jiné typické formy než v Říši; mimo to je v naší osnově ještě několik položek navíc, neboť naše měsíční reprezentativní statistika řemesla jen rozsahem poněkud širší než říšskoněmecká. V 65 položkách právě zmíněného schématu bylo napočítáno 133 346 závodů, v oněch 32, ke kterým toto schema nepřihlédlo, jen 4 082, tedy asi 3%. Zde jsou zastoupena hlavně podnikání obchodu příbuzná, stojící mimo tradiční sféru řemesla a některá řemeslná podnikání malého rozsahu, jež byla spojena obvykle s obchodem jako vlastním předmětem podnikání (mandly, výroba lihovin).

Základní schema o 65 položkách tvoří osnovu vlastní tabulkové části přítomné publikace, 32 zbývajících druhů (přesněji řečeno 30, poněvadž u dvou předpokládaných položek širšího rozřídění nebylo zjištěno v srpnu 1940 žádné zastoupení) se podává z přílohy I. k této textové části. Obsahová výplň jednotlivých druhů je dostatečně dokumentována příslušným názvem; jen v některých případech by mohly vzniknouti ještě pochybnosti a proto tyto položky blíže charakterisujeme dole pod čarou v poznámce²⁾.

Závody byly při zpracování tříděny podle 4 velikostních skupin obrátu, jejichž schema bylo rovněž převzato z říšskoněmecké měsíční statistiky o stavu řemesla. Meze těchto skupin nejsou jednotné, nýbrž liší se u jednotlivých položek řemesla, a to tak, že je stanoveno celkem 13 základních typů těchto 4 velikostních skupin a jednotlivé položky jsou pak vždy přiřazeny k jednomu z těchto typů. Pro

²⁾ Siehe Anmerkung auf Seite 17.

²⁾ Viz poznámku na str. 17.

sind und die einzelnen Gewerbearten dann zu einem dieser Typen zugeteilt werden. Für die Zwecke dieser Statistik (und sinngemäß auch für die Zwecke unserer monatlichen repräsentativen Erhebung über den Stand des Handwerks) wurde derart vorgegangen, daß die im Schema mit 65 Gewerbearten angeführten Gewerbearten, denen ein analoger reichsdeutscher Posten entsprach, in den diesbezüglichen Typus nach der Reichsvorlage eingereiht wurden und für diejenigen Gewerbearten, um die wir mehr haben, ein entsprechender Typus auf Grund geeigneter mathematisch-statistischer Kriterien ausgesucht wurde.³⁾

Das deutsche in RM festgesetzte Umsatzschema wurde nach dem gesetzlichen Reduktionsfaktor 1 RM=10 K zuerst auf Kronen umgerechnet und dann durch 12 geteilt, damit der einschlägige Wert für den durchschnittlichen Monatsumsatz festgelegt wird. In der Anmerkung werden die Grenzwerte der 4 Größengruppen des monatlichen Umsatzes in K für alle 13 Umsatztypen angeführt; die Einreihung der einzelnen Posten des Handwerksverzeichnisses in diese Typen ist aus der Tabelle 2a) und 2b)⁴⁾ ersichtlich.

Wir fügen noch hinzu, daß 30 übriggebliebene Gewerbearten, für die einige Grunddaten in den Beilagen zum einleitenden Text angeführt wurden, nicht nach diesem Merkmal gegliedert wurden und zwar hauptsächlich deshalb, weil diese Arten auch nicht Gegenstand der monatlichen repräsentativen Erhebung sind.

Es läßt sich voraussetzen, daß die Absatzverhältnisse des Handwerks im Protektorat nicht ganz genau den Verhältnissen des Reiches entsprechen und daß die charakteristischen Grenzen der Größengruppen bei uns anders ausfallen würden; dieser Gesichtspunkt mußte allerdings der strikten Unifikationsforderung weichen, falls diese vom Gesichtspunkte der Reichsstatistik überhaupt einen Sinn haben sollte.

Zum Schluß ist noch das Publikationsschema für die Zwecke dieser Publikation zu erwähnen.

Die eigentliche Bearbeitung in dem Tabellenteile betrifft ausschließlich die durch erwähnte 65 Gewerbearten des Handwerks repräsentierte Gesamtheit und ist in 3 Tabellen auseinandergelöst. Die Tabelle 1 enthält eingehende Angaben über die Vertretung der Hauptmerkmale und zwar einerseits für einzelne Gewerbearten, andererseits (insgesamt) für Gewerkekammernsprengel.

In der Tabelle 2 sind die Teilsommen für die nach Umsatzgrößengruppen gegliederten Betriebe, aber das eingehende Schema der Tabelle 1 ist hier schon auf die Hauptangaben (Zahl der Betriebe und der tätigen Personen, Umsatz, Gesamtlohn, Einkauf) beschränkt. Bei der Auswertung

(Fortsetzung auf Seite 33.)

¹⁾ Die Post Nr. 8: Kraftfahrzeughandwerk (die Reparatur der Kraftfahrzeuge betrieben durch Schmiede, Schlosser; Mechaniker und Elektromechaniker, Elektrotechniker, Elektroinstallateure und Klempner, ferner Vulkanisierer), Nr. 9: Schlosser (Schlosser, Feilenhauer Metall-, Stahl- usw. Schleifer, Siebmacher, Metallgießer, Messing- Zinngießer), Nr. 11: Elektroinstallateure (Elektrotechniker, Elektromechaniker), Nr. 14: Installateure u. Klempner (Klempner, Gas- und Wasserleitungsinstallation ausschließlich oder verbunden mit anderem Gewerbe), Nr. 25: Tapezierer, Sattler und Erzeuger von Lederwaren (hier auch Posamentiere, Knöpfherzeuger, Erzeuger von technischen Bedarfsartikeln aus Leder, Fieber und Gummi), Nr. 29: Tischler (auch mit Zimmermeistergewerbe verbunden), Nr. 32: Drechsler (auch Sommer- und Regenschirmherzeuger), Nr. 48: Kürschner (auch Lohgerber, Tierausstoffer, Handschuhmacher), Nr. 53: Baumeister (auch verbunden mit Erzeugung von Zementwaren, mit Sägemüllerei, mit Zimmermeistergewerbe), Nr. 54: Maurer (auch in Verbindung mit Zimmererei), Nr. 59: Maler (Zimmermaler, Lackierer und Anstreicher), Nr. 60: Glaser (Glasschleiferei, Gravierer, Veredlung von Glas, Erzeugung von Kurzwaren aus Glas, Similliseure, Vergolder, Glaser, Einrahmer).

²⁾ Vergleiche die in der Anmerkung ¹⁾ angeführte Literatur.

³⁾ Schema der Größengruppen (in Werten des Umsatzes für den Monat August 1940).

Typus des Umsatzes Obratový typ	I K	II K	III K	IV K
1	0 — 830	831 — 1 670	1 671 — 8 330	8 331 u. mehr — a více
2	0 — 1 670	1 671 — 4 170	4 171 — 8 330	8 331 „ „ „ „
3	0 — 830	831 — 4 170	4 171 — 12 500	12 501 „ „ „ „
4	0 — 1 670	1 671 — 4 170	4 171 — 12 500	12 501 „ „ „ „
5	0 — 4 170	4 171 — 8 330	8 331 — 12 500	12 501 „ „ „ „
6	0 — 1 670	1 671 — 8 330	8 331 — 16 670	16 671 „ „ „ „
7	0 — 830	831 — 8 330	8 331 — 20 830	20 831 „ „ „ „
8	0 — 1 670	1 671 — 8 330	8 331 — 20 830	20 831 „ „ „ „
9	0 — 1 670	1 671 — 8 330	8 331 — 25 000	25 001 „ „ „ „
10	0 — 4 170	4 171 — 12 500	12 501 — 25 000	25 001 „ „ „ „
11	0 — 1 670	1 671 — 8 330	8 331 — 33 330	33 331 „ „ „ „
12	0 — 8 330	8 331 — 20 830	20 831 — 41 670	41 671 „ „ „ „
13	0 — 8 330	8 331 — 25 000	25 001 — 62 500	62 501 „ „ „ „

účely přítomné statistiky (a obdobně i pro účely našeho měsíčního reprezentativního šetření o stavu řemesla) bylo postupováno tak, že druhy uvedené v schématu o 65 položkách, kterým odpovídala korespondující položka říšskóněmecká, byly zařazeny do příslušného typu podle předlohy říšské, pro ony druhy pak, které máme navíc, byl vyhledán příslušný typ na základě vhodných matematicko-statistických kritérií.³⁾

Německé obratové schéma, stanovené v markách bylo podle zákonného redukčního faktoru 1 M = 10 K převedeno nejprve na koruny a pak děleno 12, aby byla stanovena příslušná hodnota pro průměrný obrat měsíční. Pod čarou v poznámce uveřejňujeme mezní hodnoty 4 velikostních skupin měsíčního obratu v K pro všech 13 obratových typů; zařazení jednotlivých položek rozřídění řemesla do těchto typů je zřejmé z tab. 2a a 2b.⁴⁾

Podotýkáme ještě, že zbylých 30 druhů, pro něž se některá základní data uvádějí v přílohách k úvodnímu textu, nebylo tříděno podle tohoto znaku, a to hlavně proto, že tyto druhy nejsou také předmětem měsíčního šetření reprezentativního.

Lze předpokládati, že odbytové poměry řemesla v Protektorátu neodpovídají docela vyspělejším poměrům Říše a že charakteristické meze velikostních skupin u nás by vypadly jinak; toto hledisko musilo ovšem ustoupiti striktnímu požadavku unifikace, měla-li mítí vůbec smysl s hlediska statistiky říšské.

Na konec zbývá ještě zmíniti se o publikačním schématu zvoleném pro účely této publikace.

Vlastní zpracování v tabulkové části se týká výlučně souboru, reprezentovaného výše zmíněnými 65 druhy řemesla a je rozvedeno do 3 tabulek. Tabulka 1 obsahuje podrobné údaje o zastoupení hlavních znaků, a to jednak pro jednotlivé druhy, jednak (úhrnem) pro obvody obchodních komor.

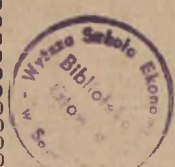
V tab. 2. jsou dílčí úhrny pro závody, tříděné podle velikostních skupin obratu, ale podrobné schéma tab. 1 je zde již redukováno jen na hlavní údaje (počet závodů, činných osob, obrat, úhrnná mzda, nákup). Při hodnocení úhrnů ze všech 65 položek, jakož i úhrnů

(Pokračování na str. 33.)

¹⁾ Položka č. 8: oprava motorových vozidel a výroba jejich součástí (oprava motorových vozidel provozovaná kováři, zámečníky, mechaniky a elektromechaniky, elektrotechniky, elektroinstallatery a klempíři, dále vulkanisérství); č. 9: zámečníci (zámečníci, pilníkáři, brusíci kovů, ocele atd., sítáři, kolovíjci, mosazníci, cinaři); č. 16: elektroinstallatéri (elektrotechnici, elektromechanici); č. 14: installatéri a klempíři (klempíři, zařizování plyno- a vodovodů výlučně nebo spojené s jinou živností); č. 25: čalouníci, sedláři a výrobci polštárů (též prýmkáři a výrobci knoflíků, výrobci technických potřeb z kůže, fibru a pryže); č. 29: truhláři (též ve spojení s tesárstvím); č. 32: soustružníci (zde též výrobci slunečníků a deštníků); č. 48: kožíšníci (též koželuzi, vycpávači zvířat, rukavičkáři); č. 53: stavitelé (též ve spojení s výrobou cementového zboží, s pilafstvím, s tesárstvím); č. 54: zedníci (též ve spojení s tesárstvím); č. 59: malíři (malíři pokojů, lakýrníci a natěrači); č. 60: sklenáři (brusičství, rytečství, zušlechťování skla, výrobci drobného zboží skleněného, smítisčí, pozlácovači, sklenáři, rámaři).

²⁾ Srovnej literaturu uvedenou v poznámce ¹⁾.

³⁾ Schema velikostních skupin (v hodnotách obratu za měsíc srpen 1940).

Tab. 1. Grunddaten über den Stand des Handwerks nach Gruppen, Gewerbearten, sowie skupin, druhů živností a podle

Art des Handwerks bzw. Gewerbes	Zahl der Betriebe Pocet závodů	Tätige Personen - Činné osoby							
		Betriebsinhaber Majitelé	Familienangehörige Členové rodin	Angestellte in höheren Diensten Zaměstnanci ve vyšších službách	Gesellen Tovaryši	Lehrlinge Učnové	Arbeiter Dělníci	Zusammen Celkem	Davon Frauen Z toho žen
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
a) nach den Gruppen und Arten des Gewerbes									
Urproduktion									
1. Gärtner	1 919	1 926	1 521	201	1 164	900	1 336	7 048	2 457
Gewinnung u. Bearbeitung von Steinen und Erden									
2. Steinbrüche, Sand- und Tongruben	246	254	36	35	165	31	1 110	1 631	57
3. Bildhauer und Steinmetzer	577	594	101	51	1 176	254	682	2 858	95
4. Erzeuger von Zement, Mörtelstoffen und Kunststeinwaren	863	875	188	70	711	189	1 342	3 375	211
5. Erzeuger von Ziegeln und Ziegelwaren	232	233	76	58	77	—	1 766	2 210	631
6. Töpfer, Ofensetzer	734	748	124	47	648	236	307	2 110	156
Eisen- u. Metallverarbeitende Gewerbe									
7. Schmiede	7 736	7 687	1 121	20	2 217	3 206	5	14 256	335
8. Kraftfahrzeughandwerk	1 029	1 056	175	301	1 588	2 927	245	6 292	233
9. Schlosser	3 944	4 025	649	390	5 308	8 992	385	19 749	628
10. Mechaniker	466	468	70	236	607	809	125	2 315	179
11. Elektroinstallateure	1 254	1 238	385	531	2 155	2 774	352	7 435	622
12. Augenoptiker	64	68	21	26	51	50	26	242	52
13. Mechaniker und zugleich Augenoptiker	66	64	19	48	93	83	34	341	40
14. Installateure und Klempner	2 574	2 594	440	482	3 404	3 490	1 265	11 675	460
15. Graveure u. Gürtler	262	276	52	48	359	349	287	1 371	210
16. Büchsenmacher und Messerschmiede	298	300	77	25	122	161	8	693	85
17. Uhrmacher	826	830	112	42	253	252	16	1 505	179
18. Juweliers, Gold- u. Silberschmiede	299	308	43	77	408	199	93	1 128	217
19. Uhrmacher und zugleich Goldschmiede	435	437	114	76	244	201	14	1 086	194
Chemische Gewerbe									
20. Seifensieder	176	175	74	137	34	25	205	650	293
21. Chemisch-technische- u. pharmazeu- tische Gewerbe	173	179	72	142	39	5	284	721	268
Textilgewerbe									
22. Seiler, Reepschläger und Segelmacher	204	206	54	4	46	35	37	382	72
Papierverarbeitende Gewerbe									
23. Buchbinder	1 170	1 190	278	212	856	454	1 188	4 178	1 462
Graphische Gewerbe									
24. Photographen	957	996	212	168	700	498	207	2 781	702
Leder-, Tapezier- und Dekorateurgewerbe									
25. Tapezierer, Sattler u. Erzeuger von Le- derwaren	2 915	2 959	490	129	1 889	1 503	600	7 570	955
26. Bandagisten u. Orthopädiemechaniker	25	26	10	7	21	24	16	104	39
Holz- und Schnitzstoffgewerbe u. Bürstenmacherei									
27. Sägemüller	399	410	181	134	262	29	1 844	2 860	198
28. Sägemüller und zugleich Mahlmüller	55	56	28	4	21	7	31	147	18
29. Tischler	8 202	8 207	840	234	11 904	5 485	829	27 499	607
30. Böttcher, Küfer	726	725	73	4	241	196	41	1 280	39
31. Stellmacher und Karosseriebauer	3 574	3 552	314	17	858	894	28	5 663	69
32. Drechsler	618	626	215	43	426	218	415	1 943	460
33. Korbmacher	437	429	90	3	199	56	92	839	134
34. Bürsten- und Pinselmacher	312	313	68	17	135	49	111	693	154

auch nach Handels- und Gewerbekammern — Základní údaje o stavu řemesla podle obchodních a živnostenských komor

Ausgezahlte Löhne — Vyplacené mzdy				Einkauf Nákup	Umsatz Obrat	Druh řemesla po případě živnosti
und zwar — a to			zusammen celkem			
an die Gesellen tovaryšům	an die Lehrlinge učnům	an die Arbeiter dělníkům		in K — v K		
11	12	13	14	15	16	ad 1

a) podle skupin a druhů živností
Prvovýroba

1	895 826	192 882	662 884	1 751 592	1 928 110	6 493 566	1. Zahradníci
---	---------	---------	---------	-----------	-----------	-----------	---------------

Dobývání a zpracování kamenů a zemin

2	145 836	2 319	1 151 684	1 299 839	518 789	3 698 235	2. Kamenolomy, dobývání písku a hlíny
3	1 213 704	53 803	533 594	1 801 101	2 571 335	5 548 337	3. Sochaři a kameníci
4	780 932	50 441	1 260 143	2 091 516	5 318 803	9 388 256	4. Výrobci cementového zboží, maltovin a zboží z umělého kamene
5	76 380	—	1 596 316	1 672 696	1 039 521	3 798 018	5. Výrobci cihel a cihlářského zboží
6	671 124	37 523	215 122	923 769	3 962 272	5 890 434	6. Hrnčíři a kamnáři

Živnosti kovodělné

7	1 342 588	462 134	12 003	1 816 725	4 393 634	10 810 620	7. Kováři
8	1 634 900	186 845	156 901	1 978 646	9 087 393	15 933 062	8. Oprava motor. vozidel a výr. jejich souč.
9	4 912 406	572 334	285 097	5 769 837	15 961 508	31 061 108	9. Zámečníci
10	632 868	70 827	85 043	788 738	5 225 782	9 028 636	10. Mechanici
11	2 250 280	230 275	199 615	2 680 170	16 442 717	23 429 591	11. Elektroinstalatéři
12	54 585	13 657	13 039	81 281	1 125 366	1 702 979	12. Optici
13	101 877	7 993	29 209	139 079	800 041	1 253 745	13. Mechanici a zároveň optici
14	3 596 644	411 276	779 912	4 787 832	15 944 496	26 997 828	14. Instalatéři a klempíři
15	333 581	41 061	177 405	552 047	1 080 121	2 970 691	15. Rytci a pasíři
16	103 605	13 307	3 880	120 792	1 155 459	1 733 223	16. Puškaři a nožíři
17	204 737	19 580	7 518	231 835	2 758 257	4 056 737	17. Hodináři
18	459 899	35 847	59 040	554 786	2 294 850	4 224 952	18. Klenotníci, zlatníci a stříbrníci
19	254 343	18 742	11 805	284 890	3 988 589	6 047 243	19. Hodináři a zároveň zlatníci

Živnosti chemické

20	40 155	4 050	136 957	181 162	2 747 174	4 480 000	20. Mydláři
21							21. Živnosti chemickotechnické a chemikofarmaceutické
22	28 766	1 355	212 052	242 173	2 822 306	3 914 263	

Živnosti textilní

23	36 401	4 256	21 221	61 878	495 737	659 230	22. Provazníci a výroba plachet
----	--------	-------	--------	--------	---------	---------	---------------------------------

Živnosti papírenské

24	896 493	67 121	835 324	1 798 938	5 441 720	9 904 320	23. Knihaři
----	---------	--------	---------	-----------	-----------	-----------	-------------

Živnosti grafické

25	769 835	80 727	138 831	989 393	2 866 932	6 044 588	24. Fotografové
----	---------	--------	---------	---------	-----------	-----------	-----------------

Živnosti kožedělné, čalounictví a dekoratérství

26	1 815 868	188 830	356 591	2 361 289	11 645 703	17 983 284	25. Čalouníci, sedláři a výrobci koženého zboží
27	33 493	3 593	10 319	47 405	216 742	222 095	26. Bandažisté a orthopedisté

Živnosti dřevodělné, soustružnické, kartáčnické

28	130 357	25 262	1 753 542	1 909 161	8 597 464	14 345 077	27. Pilaři
29	18 093	2 555	26 707	47 355	271 586	412 363	28. Pilaři a zároveň mlynáři
30	12 919 162	591 507	654 092	14 164 761	28 303 421	58 720 047	29. Truhláři
31	206 995	21 396	30 211	258 602	1 066 616	1 766 325	30. Bednáři
32	640 086	93 768	18 710	752 564	2 189 822	5 359 437	31. Koláři a karosáři
33	380 233	37 049	275 408	692 690	1 706 576	4 074 552	32. Soustružníci
34	163 819	7 364	73 565	244 748	767 639	1 520 900	33. Košíkáři
35	110 288	9 382	51 881	171 551	935 253	1 497 204	34. Kartáčníci a štětkaři

Tab. 1. Grunddaten über den Stand des Handwerks nach Gruppen, Gewerbearten, sowie skupin, druhů živností a podle

Art des Handwerks bzw. Gewerbes	Zahl der Betriebe Počet závodů	Tätige Personen - Činné osoby								
		Betriebsinhaber Majitelé	Familienangehörige Členové rodin	Angestellte in höheren Diensten Zaměstnaní ve vyšších službách	Gesellen Tovaryši	Lehrlinge Učňové	Arbeiter Dělníci	Zusammen Celkem	Davon Frauen z toho žen	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Erzeugung von Musikinstrumenten										
35. Musikinstrumentenmacher	203	207	26	13	148	59	27	480	45	1
Erzeugung von Nahrungs- u. Genußmitteln u. Getränken										
36. Bäcker	6 359	6 355	4 194	405	5 898	3 428	575	20 855	4 051	2
37. Konditoren	2 817	2 844	2 166	730	1 533	1 475	597	9 345	3 377	3
38. Müller	3 264	3 279	1 225	440	2 206	961	852	8 963	948	4
39. Fleischer und Selcher	10 407	10 482	7 616	835	4 977	3 159	834	27 903	7 954	5
40. Roßschlächter	136	139	103	25	69	27	39	402	121	6
41. Erzeuger von Likören und Spirituosen	782	791	445	580	67	36	522	2 441	769	7
42. Erzeuger von Sodawasser	301	303	217	78	105	37	593	1 333	444	8
Bekleidungs- u. Schuhmacherei										
43. Herrenschneider	15 516	15 515	1 726	342	8 814	8 540	296	35 233	6 502	9
44. Damenschneider	9 939	9 969	521	206	5 969	15 003	251	31 912	30 535	10
45. Wäschschneider, Weber, Sticker	1 317	1 334	393	453	1 069	507	875	4 631	3 659	11
46. Schuhmacher	10 872	10 863	707	172	4 008	3 092	174	19 016	912	12
47. Putzmacher	1 239	1 250	104	50	918	1 512	18	3 852	3 766	13
48. Kürschner	1 151	1 164	381	197	1 144	471	415	3 772	1 362	14
49. Hutmacher	458	466	137	65	295	209	61	1 233	724	15
50. Wäschereien und Plättereien	969	966	159	27	24	32	501	1 709	1 439	16
51. Färber und chem. Reiniger	139	141	62	30	38	19	239	529	309	17
52. Wäschereien u. Plättereien u. zugleich Färber u. chem. Reiniger	111	114	48	30	11	3	244	450	338	18
Baugewerbe										
53. Baumeister	1 550	1 623	302	3 493	24 163	4 495	39 009	73 085	3 313	19
54. Maurer	948	963	152	438	8 500	2 298	9 818	22 169	745	20
55. Zimmerer	448	451	69	69	2 710	584	540	4 423	56	21
56. Brunnenbauer	197	197	9	1	43	9	149	408	7	22
57. Dachdecker	1 668	1 671	88	49	1 261	393	645	4 107	89	23
58. Stukkateure, Gipser	41	40	3	3	92	7	24	169	6	24
59. Maler	5 193	5 200	343	69	7 042	3 222	228	16 104	248	25
60. Glaser	1 046	1 066	361	124	556	319	548	2 974	628	26
61. Pflasterer- u. Straßenbauhandwerk	231	228	16	16	690	148	684	1 782	29	27
62. Schornsteinfeger	899	902	35	2	708	237	7	1 891	91	28
Hygienische Gewerbe										
63. Zahntechniker	1 065	1 067	164	879	2	—	287	2 399	670	29
64. Friseure	10 155	10 184	1 884	63	9 104	6 911	31	28 177	9 570	30
Gewerbsmäßig betriebene Dienstleistungen										
65. Glas- Gebäudereiniger	158	157	12	12	—	2	276	459	139	31
b) nach den Handels- u. Gewerbekammern										
Prag	52 138	52 358	11 913	6 314	53 636	33 928	27 877	186 026	—	32
Budweis	10 397	10 399	2 339	598	7 894	7 355	3 372	31 957	—	33
Pilsen	11 896	11 928	2 848	1 133	10 863	8 775	5 498	41 045	—	34
Königgrätz	16 421	16 468	4 390	1 156	13 230	9 890	6 841	51 975	—	35
Brünn	22 696	22 840	5 176	2 325	22 161	15 195	14 925	82 622	—	36
Olmütz	19 798	19 961	5 325	2 389	22 761	16 633	16 172	83 241	—	37
Protectorat Böhmen und Mähren	133 346	133 954	31 991	13 915	130 545	91 776	74 685	476 866	95 343	38

auch nach Handels- u. Gewerbekammern — Základní údaje o stavu řemesla podle obchodních a živnostenských komor (Schluß — Dokončení)

Ausgezahlte Löhne — Vyplacené mzdy				Einkauf Nákup	Umsatz Obrat	Druh řemesla po případě živnosti
u. zwar — a to			zusammen celkem			
an die Gesellen tovaryšům	an die Lehrlinge učňům	an die Arbeiter dělníkům				
in K — v K						
11	12	13	14	15	16	ad 1

Výroba hudebních nástrojů

1	168 673	5 521	22 043	196 237	1 169 864	1 624 041	35. Výrobci hudebních nástrojů
---	---------	-------	--------	---------	-----------	-----------	--------------------------------

Výroba potravin, poživatin, nápojů

2	5 332 811	926 725	442 904	6 702 440	69 487 263	89 891 744	36. Pekaři
3	1 353 468	332 227	434 976	2 120 671	16 887 376	26 542 192	37. Cukráři
4	2 028 545	214 982	778 926	3 022 453	34 297 826	55 179 938	38. Mlynáři
5	4 242 587	782 351	463 986	5 488 924	213 850 446	271 715 799	39. Řezníci a uzenáři
6	62 257	7 835	55 487	125 579	1 876 780	2 357 822	40. Koňští řezníci
7	123 436	8 132	434 879	566 447	29 467 969	34 661 854	41. Výrobci likérů a lihovin
8	147 060	5 167	488 867	641 094	4 395 104	8 674 824	42. Výrobci sodové vody

Živnosti oděvní a obuvnictví

9	5 094 594	427 381	162 470	5 684 445	21 386 945	36 818 168	43. Pánští krejčí
10	1 764 284	191 780	91 756	2 047 820	4 126 147	10 465 576	44. Dámští krejčí
11	592 171	31 936	521 033	1 145 140	11 167 299	15 829 143	45. Šití prádla, tkaleci, vyšivači
12	2 575 864	223 736	98 185	2 897 785	11 858 152	20 798 360	46. Obuvníci
13	410 376	47 376	7 373	465 125	2 117 951	2 698 323	47. Modistství
14	1 130 436	63 664	233 101	1 427 201	9 119 915	10 001 124	48. Kožišníci
15	188 184	10 024	45 552	243 760	1 626 764	2 732 809	49. Kloboučníci
16	9 625	5 863	292 887	308 375	447 905	1 415 904	50. Prádelny a žehlírny
17	28 321	1 681	155 729	185 731	324 083	881 037	51. Chemické čistírny a barvírny
18	12 161	600	135 862	148 623	165 891	473 800	52. Prádelny a žehlírny a zároveň chem. čistírny a barvírny

Živnosti stavební a na stavbě pracující

19	31 079 554	1 913 612	36 865 489	69 858 655	77 383 083	145 562 049	53. Stavitelé
20	9 233 047	725 823	8 057 386	18 016 256	18 292 015	40 297 163	54. Zedníci
21	3 266 616	183 905	506 255	3 956 776	10 058 003	24 946 236	55. Tesaři
22	47 464	1 968	120 178	169 610	216 701	730 566	56. Studnaři
23	1 376 084	121 256	512 837	2 010 177	7 683 328	11 951 936	57. Pokrývači
24	146 857	1 440	29 771	178 068	48 198	321 021	58. Štukatéři a sádraři
25	8 248 173	641 344	195 649	9 085 166	9 125 017	25 887 826	59. Malíři
26	657 183	56 703	431 382	1 145 268	7 657 663	10 686 499	60. Sklenáři
27	1 229 254	71 779	606 214	1 907 247	1 800 615	5 352 382	61. Dlaždiči a stavba silnic
28	605 185	69 027	2 206	676 418	54 354	2 111 209	62. Kominíci

Živnosti z oboru zdravotnictví

29	2 513	—	90 528	93 041	1 318 629	4 694 667	63. Zubní technici
30	4 597 244	128 750	13 815	4 739 809	842 668	14 211 106	64. Kadeřníci

Živnostenské obstarávání služeb a úkonů

31	—	896	248 342	249 238	116 017	580 842	65. Čištění skla a budov
----	---	-----	---------	---------	---------	---------	--------------------------

b) podle obchodních a živnostenských komor

32	52 066 473	4 007 009	25 861 405	81 934 878	281 437 592	462 490 729	Praha
33	6 250 514	682 997	2 457 184	9 390 695	43 374 865	67 126 743	Č. Budějovice
34	9 890 392	849 129	4 885 512	15 625 033	59 454 417	85 284 472	Plzeň
35	11 364 183	1 066 509	5 444 566	17 875 258	81 745 748	124 082 421	Hradec Králové
36	21 013 663	1 916 505	12 133 278	35 063 446	127 833 720	208 902 812	Brno
37	23 024 961	2 240 405	13 599 744	38 865 110	140 195 363	237 179 729	Olomouc
38	123 610 186	10 762 545	64 381 689	198 754 420	734 041 705	1 185 066 906	Protectorát Čechy a Morava

Tab. 2a. Umsatzgrößenklassen nach Umsatzgrößentypen u. Gewerbearbeiten und nach Handels- u. Gewerbekammern — Velikostní třídy obratu podle obratových typů a druhů živností a podle obchodních a živnostenských komor

Art des Handwerks bzw. Gewerbes	Umsatzgrößenklassen — Velikostní třídy obratu												
	I.			II.			III.			IV.			Druh řemesla po případě živnosti
	Zahl Počet der Be- trieb- e Person- en		Umsatz in 1 000 K	Zahl Počet der Be- trieb- e Person- en		Umsatz in 1 000 K	Zahl Počet der Be- trieb- e Person- en		Umsatz in 1 000 K	Zahl Počet der Be- trieb- e Person- en		Umsatz in 1 000 K	
	2	3		4	5		6	7		8	9		
1	7 512	11 693	2 520	3 644	7 287	4 271	3 742	11 855	12 617	618	4 398	17 410	Pánští krejčí
Damenschneider	7 620	20 701	2 043	1 294	4 960	1 507	893	4 710	2 897	132	1 541	4 019	Dámská krejčí
Schuhmacher	5 571	6 341	2 646	2 781	4 425	3 267	2 200	6 057	7 115	320	2 193	7 771	Obuvníci
Stellmacher u. Karosseriebauer	1 868	2 402	733	833	1 315	991	806	1 595	2 718	67	361	917	Koláři a karosáři
Böttcher, Küfer	420	526	124	134	218	168	136	281	495	36	255	980	Bednáři
Gärtner	558	1 306	298	499	1 422	666	719	2 955	2 628	143	1 365	2 902	Zahradníci
Friseure	7 810	17 368	6 167	1 932	7 942	4 784	302	1 844	1 702	111	1 023	1 557	Holiči
1. Umsatzgrößentyp — 1. Obratový typ													
Hutmacher	115	178	41	197	413	431	102	352	728	44	290	1 532	Kloboučníci
Putzmacher	578	1 211	173	490	1 613	956	143	790	959	28	238	610	Modistství
Wäscheschneider, Weber u. Sticker	512	924	131	364	1 029	758	186	673	1 282	255	2 005	13 658	Šití prádla, tkalci, vyšivači
Wäschereien und Plättereien	738	854	187	184	402	319	33	215	239	14	238	672	Prádelny a žehlírny
Photographen	162	217	69	464	925	1 095	247	846	1 727	94	793	3 153	Fotografové
Tapetierer, Sattler und Erzeuger von Lederwaren	653	860	262	1 360	2 619	2 814	581	1 832	4 106	321	2 259	10 801	Čalouníci, sedláři a výrobci koženého zboží
Korbmacher	188	215	67	175	307	337	49	166	433	25	181	683	Košičkáři
Musikinstrumentenmacher	55	60	24	82	134	169	35	99	296	31	187	1 136	Výrobci hudebních nástrojů
Seiler, Reepschläger u. Segelmacher	68	81	25	92	170	173	32	84	210	12	47	252	Provozníci a výroba plachet
Bürsten- u. Pinselmacher	94	111	41	142	231	277	49	148	371	27	203	808	Kartáčníci a štětkaři
Glas- und Gebäudereiniger	62	67	30	69	119	108	19	76	135	8	197	308	Čištění skla a budov
Färber und chem. Reiniger	31	39	10	59	149	124	33	169	302	16	172	446	Chemické čistírny a barvírny
Färber und chem. Reiniger	47	62	16	34	108	70	21	138	171	9	142	218	Prádelny a žehlírny a zároveň chem. čistírny a barvírny
4. Umsatzgrößentyp — 4. Obratový typ													
Dachdecker	827	1 135	598	387	873	1 052	280	871	1 991	174	1 228	8 311	Pokryvači
Bildhauer u. Steinmetz	149	291	113	118	313	337	182	768	1 406	128	1 486	3 693	Sochaři a kameníci
Töpfer u. Ofensetzer	226	297	178	192	383	525	209	676	1 553	107	754	3 635	Hrnčíři a kamnáři
Struktateure u. Gipser	12	22	5	8	20	18	10	40	87	11	87	211	Štukatéři a sádraři
Maler	1 613	1 953	4 456	5 313	1 230	4 945	8 381	8 381	8 381	391	4 245	10 581	Malíři
Glaser	305	440	202	254	457	708	286	798	2 212	201	1 279	7 565	Sklenáři
Tischler	3 074	4 864	2 196	5 480	5 897	1 968	7 961	14 108	964	9 194	36 307	Truhláři	
Drechsler	265	352	172	128	326	343	160	638	1 199	65	627	2 361	Soustružníci
Schmiede	6 161	10 330	4 823	1 234	2 896	3 224	298	794	1 911	43	236	863	Kováři
Uhrmacher	337	430	292	245	442	722	185	427	1 293	59	206	1 750	Hodináři
Erzeuger von Ziegeln u. Ziegelwaren	79	186	22	35	157	126	47	282	382	71	1 585	3 268	Výrobci cihel a cihlářského zboží
5. Umsatzgrößentyp — 5. Obratový typ													
Schornsteinfeger	796	1 628	1 523	96	247	496	3	6	19	4	10	74	Kominíci
Zahntechniker	618	1 123	1 423	356	919	2 046	64	229	665	27	128	561	Zubní technici

ad 1

6. Umsatzgrößentyp — 6. Obratový typ

Schlosser	1 300	3 185	1 551	1 761	7 567	6 923	457	3 326	5 369	426	5 671	17 218	Zámečníci
Buehbinder	549	869	419	421	1 226	1 612	84	386	949	116	1 697	6 924	Kulháři

7. Umsatzgrößentyp — 7. Obratový typ

Müller	1 231	2 016	302	1 096	2 561	3 311	434	1 473	6 078	503	2 913	45 488	Mlýnáři
Sägemüller u. zugleich Mahlmüller	33	50	26	14	38	48	3	15	39	5	44	300	Pilaři a zároveň mlynáři

8. Umsatzgrößentyp — 8. Obratový typ

Installateure u. Klempner	760	1 302	700	1 173	3 819	4 717	400	2 205	5 101	251	4 349	16 479	Instalataři a klempři
Elektroinstallateure	208	455	198	547	2 066	2 458	279	1 720	3 341	225	3 194	17 436	Elektroinstallataři
Kraftfahrzeughandwerk	219	683	484	500	2 050	2 078	177	1 193	2 211	133	2 211	11 160	oprava motorových vozidel a výroba jejich součástí
Mechaniker	127	324	121	200	690	834	72	401	947	66	900	7 127	Mechanici
Graveure u. Gürtler	66	129	61	119	493	489	320	606	606	28	429	1 814	Ryjci a pasři
Büchsenmacher und Messerschmiede	128	185	101	114	249	424	34	131	431	22	128	778	Puškarři a nožiři
Mechaniker u. zugleich Augenoptiker	6	8	5	29	57	115	15	75	214	16	201	919	Mechanici a zároveň optici
Augenoptiker	6	11	7	29	50	128	13	51	167	16	129	1 401	Optici

9. Umsatzgrößentyp — 9. Obratový typ

Juweliere, Gold- und Silberschmiede	89	116	170	116	342	455	68	337	1 089	26	333	2 511	Klenotníci, zlatníci a stříbrníci
Uhrmacher u. zugleich Goldschmiede	79	114	75	206	423	848	129	405	1 993	21	144	3 131	Hodináři a zároveň zlatníci

10. Umsatzgrößentyp — 10. Obratový typ

Kürschner	706	1 318	940	272	941	2 000	90	520	1 583	83	993	5 478	Kožešníci
Chemisch-technische u. pharmazeut. Gewerbe	77	162	109	33	97	253	26	118	690	37	344	2 862	chemickotechnické a chemickofarmaceutické živnosti
Seifensieder	89	146	124	31	98	265	23	97	426	33	309	3 665	Mydláři
Bandagisten und Orthopädiemechaniker	12	25	25	8	28	65	2	10	30	3	41	101	Bandážníci a orthopedéři

11. Umsatzgrößentyp — 11. Obratový typ

Maurer	109	460	37	156	1 219	763	360	5 962	6 633	323	14 528	32 864	Zedníci
Zimmerer	53	104	29	113	581	532	163	1 375	2 941	119	2 363	21 444	Tesaři
Pflasterer und Straßenbauhandwerk	56	221	15	63	214	310	73	636	1 261	40	711	3 766	Dlažba a stavba silnic
Brunnenbauer	124	163	53	56	138	206	15	81	232	2	26	239	Studnaři
Baumeister	305	4 115	28	122	1 162	599	336	6 277	6 508	787	61 531	138 427	Stavitelé
Sägemüller	141	311	48	71	227	568	81	457	1 522	106	1 865	12 207	Pilaři
Erzeuger von Zement, Mörtelstoffen u. Kunststeinwaren	163	301	146	420	1 161	1 897	227	1 154	3 490	53	759	3 855	Výrobel cementového zboží, maltoviny a zboží z umělého kamene
Steinbrüche, Sand- und Tongruben	121	249	134	71	261	305	30	324	510	24	797	2 749	Kamemolny a dobývání pisku a hlíny

12. Umsatzgrößentyp — 12. Obratový typ

Bäcker	2 996	6 451	13 966	2 307	7 571	30 034	758	3 834	21 280	299	2 999	24 612	Pekáři
Konditoren	1 986	4 864	7 944	623	2 530	7 650	150	952	4 151	58	999	6 797	Cukráři
Erzeuger von Sodawasser	157	481	831	63	267	875	40	220	1 130	41	415	5 839	Výrobel sodové vody
Erzeuger von Likören und Spirituosen	313	567	1 016	162	397	2 185	124	417	3 618	133	1 060	27 843	Výrobel likérů a lihovin

13. Umsatzgrößentyp — 13. Obratový typ

Fleischer und Selcher	2 637	4 645	11 344	5 034	12 141	79 076	2 139	7 414	81 304	597	3 703	99 993	Reznici a uzenáři
Robschlächter	75	157	246	38	114	524	16	58	584	7	73	1 004	Koňští reznici

b) nach den Handels- u. Gewerbekammern — b) podle obchodních a živnostenských komor

Prag	24 302	48 698	25 188	115 450	42 022	79 811	8 786	37 680	97 040	3 600	57 626	260 452	Praha
Budweis	5 712	10 515	5 811	2 720	7 451	14 138	1 479	6 600	16 704	486	7 391	30 474	Č. Budějovice
Pilsen	6 140	11 547	6 527	3 188	9 062	17 266	1 834	8 234	21 142	734	12 202	40 349	Plzeň
Königgrätz	7 944	14 527	10 840	4 841	12 604	25 560	2 587	10 344	27 331	1 049	14 500	60 351	Hradec Králové
Brünn	11 254	20 454	11 647	6 172	16 847	31 643	3 653	15 938	40 225	1 617	29 333	125 338	Brno
Olmütz	8 683	17 169	10 216	5 618	15 704	28 221	3 778	16 468	40 324	1 719	33 900	158 419	Olomouc
Protektorat Böhmen und Mähren	64 035	122 910	70 229	37 959	103 690	196 639	22 117	95 264	242 766	9 205	155 002	675 433	Protektorát Čechy a Morava

Tab. 2 b. Umsatzgrößenklassen, Löhne und Einkauf nach Umsatzgrößentypen und Gewerbearten — Velikostní třídy obrátu, mzdy a nákup podle obrátových typů a druhů živností.

Art des Handwerks bzw. Gewerbes	Umsatzgrößenklasse — Velikostní třída obrátu										Druh řemesla po případě živnosti	
	I.		II.		III.		IV.		Löhne Mzdy	Einkauf Nákup		
	Löhne Mzdy	Einkauf Nákup	Löhne Mzdy	Einkauf Nákup	Löhne Mzdy	Einkauf Nákup	Löhne Mzdy	Einkauf Nákup				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	in 1 000 K. — v 1000 K.		ad 1	
1) nach den Umsatzgrößentypen u. Gewerbearten — 1) podle obrátových typů a druhů živností												
1. Umsatzgrößentyp — 1. Obrátový typ												
Herrensneider	246	1 185	580	2 010	2 622	6 341	2 236	11 852	Pánští krejčí			
Damenschneider	413	519	388	342	791	786	457	2 479	Dámské krejčí			
Schuhmacher	89	1 541	327	1 656	1 460	3 781	1 022	4 880	Obuvníci			
Stellmacher u. Karosseriebauer	63	304	127	370	364	1 085	198	431	Koláři a karosaři			
Böttcher, Küfer	20	76	23	84	56	302	160	604	Bednáři			
Gärtner	126	93	180	199	748	775	698	861	Zahradníci			
Friseur	1 662	389	1 926	227	676	98	475	128	Holiči			
2. Umsatzgrößentyp — 2. Obrátový typ												
3. Umsatzgrößentyp — 3. Obrátový typ												
Hutmacher	6	24	38	302	84	536	116	765	Kloboučníci			
Putzmacher	34	245	162	761	188	596	81	516	Modistství			
Wäscheschneider, Weber u. Sticker	40	57	158	408	175	943	772	9 759	Šití prádla, tkalci, vyšivači			
Wäschereien und Plättereien	33	16	50	48	86	76	139	308	Prádlny a žehlírny			
Photographen	6	80	133	526	342	840	509	1 421	Fotografové			
Tapezierer, Sattler u. Erzeug. v. Lederwaren	26	226	349	1 869	589	2 594	1 397	6 956	Čalouníci, sedláři a výrobci koženého zboží			
Korbmacher	2	17	50	187	65	234	128	330	Košíkáři			
Musikinstrumentenmacher	3	18	19	123	41	239	133	791	Výrobci hudebních nástrojů			
Seiler, Reepschläger u. Segelmacher	2	22	17	144	21	154	22	176	Provozníci a výroba placht			
Büsten- u. Pinselmacher	2	26	32	190	42	221	95	498	Kartáčníci a štětkaři			
Glas- und Gebäudereiniger	1	3	31	11	53	28	165	74	Čištění skla a budov			
Färber und chem. Reiniger	2	1	20	38	76	107	88	178	Chemické čistírny a barvírny			
Wäschereien und Plättereien und zugl. Färber und chem. Reiniger	1	5	21	21	53	49	73	91	Prádlny a žehlírny a zároveň chem. čistírny a barvírny			
4. Umsatzgrößentyp — 4. Obrátový typ												
Dachdecker	127	103	337	233	484	1 025	1 062	6 323	Pokryvači			
Bildhauer u. Steinmetz	84	46	137	134	434	694	1 146	1 697	Sochaři a kameníci			
Töpfer u. Ofensetzer	27	91	86	371	287	1 008	524	2 492	Hrnčíři a kamnáři			
Stukkateure u. Gipser	8	—	9	2	42	3	119	42	Štukatéri a sádraři			
Maler	270	673	1 362	1 807	3 052	2 989	4 401	3 656	Malíři			
Glaser	45	176	72	568	236	1 609	792	5 305	Sklenáři			
Tischler	622	1 646	1 648	3 340	4 192	7 624	7 703	15 693	Truhláři			
Drechsler	15	71	81	163	227	612	370	861	Soustružníci			
Schmiede	786	2 106	599	1 146	214	399	218	399	Kováři			
Uhrmacher	10	137	58	486	97	969	67	1 166	Hodináři			
Erzeuger von Ziegeln u. Ziegelwaren	45	11	98	46	152	167	1 378	817	Výrobci cihel a cihlářského zboží			
5. Umsatzgrößentyp — 5. Obrátový typ												
Schornsteinfeger	531	40	143	14	—	—	3	—	Kominíci			
Zahntechniker	34	388	36	579	11	186	12	167	Zubní technici			
6. Umsatzgrößentyp — 6. Obrátový typ												
Schlosser	245	911	1 482	3 668	1 141	2 865	2 902	8 517	Zámečníci			
Buchbinder	59	268	369	842	198	434	1 173	3 898	Kniháři			

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	ad 1
7. Umsatzgrößentyp — 7. Obratový typ										
Müller	143		250	579	1 391	550	4 121	1 751	28 556	Mlýnáři
Ságmüller u. zugleich Mahlmüller	4		50	9	45	7	14	27	162	Pilaři a zároven mlynáři
8. Umsatzgrößentyp — 8. Obratový typ										
Installateure u. Klempner	110		430	1 075	2 717	1 057	3 939	2 545	8 858	Installatéri a klempníci
Elektroinstallateure	61		146	421	1 878	2 326	2 359	1 658	12 093	Elektroinstallatéri
Kraftfahrzeughandwerk	102		281	399	1 062	396	1 359	1 082	6 386	Oprava motor. vozidel a výr. jejich součástí
Mechaniker	45		47	139	493	174	585	431	4 101	Mechanici
Graveure u. Gürtler	13		14	162	161	159	213	219	692	Rýjci a pasíři
Büchsenmacher und Messerschmiede	6		59	37	290	40	270	38	536	Puškaři a nožiři
Mechaniker u. zugleich Augenoptiker	—		2	12	77	28	149	99	572	Mechanici a zároven optici
Augenoptiker	—		2	10	101	17	108	54	914	Optici
9. Umsatzgrößentyp — 9. Obratový typ										
Juweliere, Gold- und Silberschmiede	8		54	104	173	191	576	251	1 492	Klenovníci, zlatníci a stříbrníci
Uhrmacher u. zugleich Goldschmiede	6		50	73	624	131	1 487	75	1 828	Horlnáři a zároven zlatníci
10. Umsatzgrößentyp — 10. Obratový typ										
Kürschner	189		1 208	351	1 744	273	1 369	615	4 800	Kožešníci
Chemisch-techn. u. pharmazeutische Gew.	22		85	27	212	42	400	150	2 126	Chem.-techn. a chem.-farmaceut. živnosti
Seifensieder	13		110	28	166	25	356	115	2 115	Mydláři
Bandagisten und Orthopädiemechaniker	3		11	13	31	3	12	28	162	Bandážisté a orthopedisté
11. Umsatzgrößentyp — 11. Obratový typ										
Maurer	304		97	733	1 181	4 324	2 185	12 655	14 830	Zedníci
Zimmerer	40		3	456	202	1 104	1 294	2 357	8 559	Tesaři
Pflasterer und Straßenbauhandwerk	112		7	156	93	636	372	1 003	1 328	Dlaždičci a stavba silnic
Brunnenbauer	17		29	63	71	73	82	16	35	Studnáři
Baumeister	3 996		4 692	1 004	763	5 670	5 117	59 189	66 811	Stavitelé
Ságmüller	58		25	79	256	244	1 247	1 528	7 069	Pilaři
Erzeuger von Zement, Mörtelstoffen und Kunststeinwaren	54		157	496	1 191	821	1 848	720	2 123	Výrobcí cementového zboží, maltoviny a zboží z umělého kamene
Steinbrüche, Sand- und Tongruben	63		5	141	28	240	84	855	402	Kamenolomy a dobývání písku a hlíny
12. Umsatzgrößentyp — 12. Obratový typ										
Bäcker	739		11 633	2 069	23 801	1 712	16 088	2 183	17 965	Pekaři
Konditoren	509		5 540	624	5 011	329	2 534	659	3 802	Cukráři
Erzeuger von Sodawasser	105		428	104	470	105	467	327	3 030	Výrobcí sodové vody
Erzeuger von Likören und Spirituosen	21		1 093	32	1 838	80	3 657	433	22 880	Výrobcí likérů a lihovin
13. Umsatzgrößentyp — 13. Obratový typ										
Fleischer und Selcher	248		10 303	1 490	68 151	1 923	71 009	1 828	64 837	Rezníci
Raßschlächter	14		187	25	463	29	450	58	777	Koňští řezníci
2) nach den Handels- u. Gewerbekammern — 2) podle obchodních a živnostenských komor										
Prag	5 979		20 042	9 821	55 401	17 527	65 595	48 608	140 400	Praha
Budweis	748		3 651	1 416	9 862	2 465	11 161	4 762	18 711	Č. Budějovice
Pilsen	884		4 299	1 883	12 318	3 426	15 483	9 432	27 354	Pilsen
Königgrätz	1 168		7 000	2 318	18 293	3 834	19 248	10 555	37 205	Hradec Králové
Břunn	1 913		7 054	3 499	22 744	6 732	26 922	22 919	71 114	Brno
Olomütz	1 998		6 446	3 122	18 991	6 238	26 020	27 507	88 738	Olomouc
Protectorat Böhmen und Mähren	12 690		48 492	22 059	137 599	40 222	164 429	123 788	383 522	Protectorát Čechy a Morava

Tab. 3. Zahl der Betriebe und Zahl der im Handwerk bzw. Gewerbe beschäftigten Personen nach Handels- und Gewerbekammern und nach Gewerbegruppen und Arten — Počet závodů a počet osob činných v řemesle po případe v živnosti podle obchodních a živnostenských komor a podle skupin a druhů živnosti

Art des Handwerks bzw. Gewerbes	Handels- und Gewerbekammer — Obchodní a živnostenská komora										Druh řemesla po případě živnosti		
	Prag — Praha		Budweis Č. Budějovice		Pilsen — Plzeň		Königrätz Hradec Králové		Brünn — Brno			Olmütz — Olomouc	
	Zahl der Betriebe	Počet závodů	Zahl der Betriebe	Počet závodů	Zahl der Betriebe	Počet závodů	Zahl der Betriebe	Počet závodů	Zahl der Betriebe	Počet závodů		Zahl der Betriebe	Počet závodů
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	ad 1
1. Gärtner	769	2 986	141	447	155	506	325	1 065	233	899	296	1 145	1. Zahradníci
Gewinnung u. Bearbeitung von Steinen u. Erden — Dobývání a zpracování kamenů a zemín													
2. Steinbrüche, Sand- u. Tongruben	77	354	11	120	19	178	20	102	61	585	58	292	2. Kamenolomy a dob. písku a hlíny
3. Bildhauer u. Steinmetzer	207	934	34	219	59	447	101	425	94	515	82	318	3. Sochaři a kameníci
4. Erzeuger von Zement, Mörtelstoffen u. Kunststeinwaren	256	860	94	402	94	324	106	441	160	742	153	606	4. Výrobci cementového zboží, maltovin a zboží z uměl. kamene
5. Erzeuger v. Ziegeln u. Ziegelwaren	52	311	21	134	72	501	19	333	54	667	14	264	5. Výrobci cihel a cihlářského zboží
6. Töpfer u. Ofensetzer	275	750	63	172	74	198	114	280	100	320	108	390	6. Hrnčíři a kammáři
Eisen u. Metallverarbeitende Gewerbe — Živnosti kovodělné													
7. Schmiede	2 306	4 492	1 038	1 842	978	1 806	886	1 630	1 449	2 516	1 079	1 970	7. Kováři
8. Kraftfahrzeughandwerk	482	2 665	90	583	65	680	131	653	124	708	137	1 003	8. Opravamot. voz. avyr. jejich souč.
9. Schlosser	1 645	8 564	261	1 114	285	1 539	526	2 524	674	3 243	553	2 765	9. Zámečníci
10. Mechaniker	196	1 210	12	30	25	146	26	218	81	333	83	378	10. Mechanici
11. Elektroinstallateure	544	2 918	98	521	101	579	148	1 057	203	1 150	160	1 210	11. Elektroinstallatéři
12. Augenoptiker	39	147	2	5	—	—	6	19	9	33	8	38	12. Optici
13. Mechan. u. zugleich Augenoptiker	39	206	1	3	11	58	—	—	9	30	6	44	13. Mechanici a zároveň optici
14. Installateure u. Klempner	1 035	4 294	163	665	168	863	357	1 283	419	2 698	432	1 872	14. Installatéři a klempíři
15. Graveure u. Gürtler	159	835	6	30	10	63	30	102	39	222	18	119	15. Rytci a pasíři
16. Büchsenm. und Messerschmiede	120	294	30	77	26	67	48	103	37	70	37	82	16. Puškaři a nožíři
17. Uhrmacher	356	662	48	79	80	140	121	229	152	272	69	123	17. Hodináři
18. Juweliere, Gold- u. Silberschmiede	204	783	9	26	18	63	16	38	32	139	20	79	18. Klenotníci, zlatníci a stříbrníci
19. Uhrm. u. zugleich Goldschmiede	153	380	36	74	51	100	6	16	67	186	122	330	19. Hodináři a zároveň zlatníci
20. Seifensieder	123	469	—	—	3	10	13	22	24	60	13	89	20. Mydláři
21. Chemisch-technische u. pharmazeutische Gewerbe	93	394	2	2	3	19	10	50	42	175	23	81	21. Živnosti chemicko-technické a chem.-farmaceutické
22. Seiler, Reepschläger u. Segelm.	64	116	23	36	38	61	30	78	24	43	25	48	22. Provazníci a výroba plachtet
23. Buchbinder	589	2 415	62	155	84	215	128	311	165	626	142	456	23. Knihari
24. Photographen	411	1 376	42	108	80	189	118	243	132	426	154	439	24. Fotografové
25. Tapezierer, Sattler und Erzeuger von Lederwaren	1 290	3 671	172	433	186	362	353	797	487	1 218	427	1 089	25. Čalounici, sedláři a výrobci koženého zboží
26. Bandagisten u. Orthopädiemech.	13	57	—	—	—	—	1	2	6	28	5	17	26. Bandažisté a orthopedisté

Chemische Gewerbe — Živnosti chemické

Textilgewerbe — Živnosti textilní

Papierverarbeitende Gewerbe — Živnosti papírenské

Graphische Gewerbe — Živnosti grafické

Leder-, Tapezier- u. Dekorateurgewerbe — Živnosti kožedělné, čalounictví a dekoratérství

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	ad 1
Holz- u. Schnitzstoffgewerbe u. Bürstenmacherei — Živnosti dřevodělné, soustružnické a kartáčnícké														
27. Sägemüller	97	630	53	656	36	232	351	60	351	78	355	75	636	27. Pílaři
28. Sägemüller u. zugleich Mahlmüller	7	4	12	37	9	21	15	2	15	30	70	—	—	28. Pílaři a zároveň mlynáři
29. Tischler	3 046	10 034	792	2 622	700	2 135	840	2 613	2 613	1 640	5 765	1 184	4 330	29. Truhláři
30. Böttcher, Küfer	175	291	86	132	59	113	73	73	110	207	389	126	245	30. Bednáři
31. Stelmacher u. Karosseriebauer	1 263	1 964	455	706	357	565	431	760	615	962	453	453	716	31. Koláři a karosáři
32. Drechsler	202	510	115	447	32	82	81	180	125	519	63	205	32. Soustružníci	
33. Korbmacher	192	381	25	38	38	54	63	153	32	59	87	184	33. Košíkáři	
34. Bürsten- u. Pinselmacher	99	217	28	67	45	94	45	111	111	56	127	39	77	34. Kartáčníci a štětkaři
Erzeugung von Musikinstrumenten — Výroba hudebních nástrojů														
35. Musikinstrumentenmacher	92	251	12	23	11	24	22	42	42	36	89	30	51	35. Výrobei hudebních nástrojů
Erzeugung von Nahrungs- u. Genussmitteln u. Getränken — Výroba potravin, požívatin a nápojů														
36. Bäcker	2 190	8 304	502	1 428	568	1 850	3 028	1 065	3 028	1 110	3 180	924	3 065	36. Pekaři
37. Konditoren	1 188	4 175	200	516	252	789	1 085	397	1 085	362	1 235	418	1 545	37. Cukráři
38. Müller	901	2 635	465	1 079	487	1 285	3 444	1 084	3 444	618	1 623	449	1 257	38. Mlynáři
39. Fleischer u. Selcher	3 827	9 992	802	2 155	1 068	2 865	3 576	1 295	3 576	1 864	4 988	1 551	4 327	39. Řezníci a uzenáři
40. Roßschlächter	64	211	8	20	13	36	16	39	26	26	70	9	26	40. Koňští řezníci
41. Erzeuger v. Likörů u. Spirituosů	284	817	23	57	19	44	173	521	156	46	455	127	547	41. Výrobei likérů a lihovin
42. Erzeuger von Sodawasser	88	344	14	72	20	65	53	250	250	46	180	80	422	42. Výrobei sodové vody
Bekleidungsgewerbe u. Schuhmacherei — Živnosti oděvní a obuvnické														
43. Herrenschneider	6 100	13 232	1 149	2 497	1 367	3 134	1 734	3 670	3 670	2 523	5 703	2 643	6 997	43. Pansťi krejčí
44. Damenschneider	4 073	13 275	811	2 427	821	2 782	1 125	3 541	3 541	1 698	5 049	1 411	4 838	44. Dámsťi krejčí
45. Wäschschneider, Weber, Sticker	524	1 702	34	99	90	336	182	653	330	1 270	1 570	157	571	45. Sítí prádla, tkalci a vyšivači
46. Schuhmacher	4 055	7 432	726	1 283	1 026	1 661	1 446	2 224	2 224	2 032	3 509	1 587	2 907	46. Obuvníci
47. Putzmacher	679	2 118	64	193	104	373	164	435	69	69	184	159	549	47. Modistství
48. Kürschner	605	2 090	46	142	82	220	105	228	228	176	597	137	495	48. Kožšníci
49. Hutmacher	123	351	31	47	37	108	11	187	521	69	521	69	183	49. Kloboučníci
50. Wäschereien u. Plättereien	726	1 177	13	17	33	40	68	134	39	39	146	90	195	50. Prádelny a žehlirny
51. Färber u. chem. Reiniger	63	292	6	13	3	37	10	25	33	33	87	24	75	51. Chem. čistírny a barvirny
52. Wäschereien u. Plättereien u. zugleich Färber u. ch. Reiniger	27	118	29	121	4	16	9	27	27	22	63	20	105	52. Prádelny a žehlirny a zároveň chem. čistírny a barvirny
Baugewerbe — Živnosti stavební a na stavbě pracující														
53. Baumeister	825	29 073	48	1 738	115	5 655	112	5 734	5 734	232	12 533	218	18 352	53. Stavitelé
54. Maurer	326	5 839	94	2 340	92	2 207	88	2 051	188	188	5 055	160	4 617	54. Zedníci
55. Zimmerer	190	1 600	35	383	54	536	30	330	91	1 086	1 086	40	488	55. Tesáři
56. Brunnenbauer	80	175	30	39	15	25	27	46	27	27	71	18	52	56. Studnáři
57. Dachdecker	678	1 658	169	380	199	470	196	410	232	537	194	194	652	57. Pokrývači
58. Stukkateure, Gipser	30	126	2	17	2	4	2	4	4	4	16	1	2	58. Štukatéri a sádraři
59. Maler	2 338	7 306	251	763	375	1 143	557	1 436	822	2 493	850	2 963	2 963	59. Malíři
60. Glaser	322	894	57	114	84	172	324	1 071	142	142	424	117	299	60. Sklenáři
61. Pflaster- u. Straßenbauhandw.	126	853	9	79	11	122	27	274	26	172	324	32	282	61. Dláždíři a stavba silnic
62. Schornsteinfeger	367	691	84	176	90	186	92	185	136	136	324	130	329	62. Kominíci
Hygienische Gewerbe — Živnosti z oboru zdravotnictví														
63. Zahntechniker	479	1 036	81	184	100	222	126	287	147	147	349	132	321	63. Zubní technici
64. Friseure	4 097	11 690	577	1 573	793	2 228	1 835	3 246	1 609	1 609	4 393	1 744	5 047	64. Kadeřníci
Gewerbsmäßig betriebene Dienstleistungen — Živnostenské obstarávání služeb a úkonů														
65. Glas-Gebäudereiniger	98	335	—	—	—	—	1	2	33	33	80	26	42	65. Čištění skla a budov
Zusammen	52 138	186 026	10 397	31 957	11 896	41 045	16 421	51 975	22 696	22 696	82 622	19 798	83 241	Celkem

Beilage I. Grunddaten über die in die monatliche Handwerksberichterstattung nicht einbezogenen Betriebe — Příloha I. Základní data o podnicích, jež nebyly pojaty do měsíční statistiky o stavu řemesla

Art des Handwerks bzw. Gewerbes	Tätige Personen — Činné osoby								Druh řemesla po případě živnosti
	Zahl der Betriebe Počet závodů	Betriebsinhaber Majitelé	Familienangehörige Členové rodiny	Angestellte (inkl. Fernstudien) Zaměstnanci ve vyšších stufách	Gesellen Tovaryši	Lehrjunge Učňové	Arbeiter Dělníci	Zusammen Celkem	
nach den Gruppen u. Arten des Gewerbes — podle skupin a druhů živností									
Aus der Gruppe: Gewinnung u. Bearbeitung von Steinen u. Erden Ze skupiny: dobývání a zpracování kamenů a zemin									
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	14	15	—	4	21	4	22	66	Ostatní živnosti sem patřící
Aus der Gruppe: Eisen- u. Metallverarbeitende Gewerbe — Ze skupiny: živnosti kovodělné									
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	6	6	1	—	8	4	3	22	Ostatní živnosti sem patřící
Aus der Gruppe: Textilgewerbe — Ze skupiny: živnosti textilní									
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	19	19	14	—	3	—	37	73	Ostatní živnosti sem patřící
Aus der Gruppe: Graphische Gewerbe — Ze skupiny: živnosti grafické									
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	21	20	2	2	10	1	30	65	Ostatní živnosti sem patřící
Aus der Gruppe: Leder-, Tapezier- u. Dekorateurgewerbe Ze skupiny: živnosti kožedělné, čalounictví a dekorativní									
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	4	3	2	30	—	—	74	109	Ostatní živnosti sem patřící
Aus der Gruppe: Holz- u. Schnitzstoffgewerbe u. Bürstenmacher Ze skupiny: živnosti dřevodělné, soustružnické a kartáčnické									
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	111	112	19	9	82	8	33	263	Ostatní živnosti sem patřící
Aus der Gruppe: Erzeugung von Nahrungs- u. Genussmitteln u. Getränken Ze skupiny: výroba potravin, poživatin, nápojů									
Erzeugung von Likören u. Spirituosen in Verbindung mit der Drogerie oder einem anderen Handel . . .	528	528	290	920	87	6	546	2 377	Výroba likérů a lihovin spojená s drogerií nebo jiným obchodem
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	136	136	83	37	15	1	377	649	Ostatní živnosti sem patřící
Aus der Gruppe: Bekleidungsgewerbe u. Schuhmacherei — Ze skupiny: živnosti oděvní a obuvnictví									
Erzeug. v. Kunstbl. u. Schmuckfedern	59	61	21	6	25	4	62	179	Výroba umělých květin a ozdob. per
Mangleien in Verbind. mit Handel	435	435	17	5	—	—	10	467	Mandlovný spojené s obchodem
Sammelstellen für Wäschereien, Färbereien u. Reinigungsanstalten . . .	68	68	14	2	—	—	21	105	Sběny prádeln, žehlíren a čistíren
Aus der Gruppe: Baugewerbe — Ze skupiny: živnosti stavební a na stavbě pracující									
Sonst. Bauunternehmungstätigkeiten	12	12	4	2	12	—	85	115	Ostatní stavební podnikání
Aus der Gruppe: Hygienische Gewerbe — Ze skupiny: živnosti z oboru zdravotnictví									
Masseurgewerbe	77	74	3	5	42	—	4	128	Masérství
Begräbnisanstalten	508	464	170	276	42	—	465	1 417	Pohřební ústavy
Abdeckerei u. Viehschneiderei	202	201	66	—	5	1	24	297	Pohodnictví a nunvářství
Desinfektionsanstalten	6	6	3	—	1	—	1	11	Desinfekční ústavy
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	15	14	9	6	2	—	35	66	Ostatní živnosti sem patřící
Die Gruppe: Gewerblich betriebene Musik — Skupina: po živnostensku provozované hudební výkony									
Kapellmeister u. Pianistengewerbe	1 004	1 051	5	11	678	—	—	1 745	Kapelnictví a živnost pianistická
Aus der Gruppe: Gewerbsmäßig betriebene Dienstleistungen Ze skupiny: živnostenské obstarávání služeb a úkonů									
Dienstmänner u. Lastenträger	63	61	1	—	—	—	—	62	Veřejní posluhové a nosiči břemen
Bewachungsgewerbe	23	22	1	40	—	—	528	591	Hlídací podniky
Gewerbsmäßige Vermittlung von Diensten u. Arbeiten	5	5	—	—	—	—	—	5	Zprostředkování služeb a prací po živnostensku
Schuhputzer	16	16	—	—	—	—	2	18	Čištění obuvi
Kanalräumer	2	2	—	—	—	—	5	7	Průtočnictví
Aufbewahrung u. Garderoben	59	59	7	—	—	—	—	66	Úschovny a šatny
Maschinenleihanstalten	534	591	65	4	36	—	470	1 166	Půjčovny veškerých strojů
Kleider-, Kostüm- u. Maskenleihanst.	6	6	—	—	—	—	1	7	Půjčovny šatů, kostymů a masek
Öffentliche Schreibstuben u. Vervielfältigungsanstalten	6	6	4	—	—	—	1	11	Veřejné pisárny a rozmnožovací ústavy
Reklam- u. Propagationskanzleien	29	28	9	4	4	—	6	51	Reklam. a propag. podniky a kancel.
Wett-, Adreß-, Organisations-, Korrespondenzkanzleien u. Plakatierungsbüros	102	101	21	76	5	—	19	222	Sázkové, adresní, organizační, koresp. kanceláře a plakátovací podniky
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	12	9	1	4	—	—	1	15	Ostatní živnosti sem patřící
Zusammen	4 082	4 131	832	1 443	1 078	29	2 862	10 375	Celkem

Beilage II. Handwerksbetriebe nach Größengruppen der Zahl tätiger Personen - Příloha II. Remeslné závody podle velikostních skupin počtu činných osob

Art des Handwerks bzw. Gewerbes	Zahl der Betriebe gehörend in die Gruppe mit Počet závodů patřících do skupiny s											Druh řemesla po případě živnosti		
	tätigen Personen - činnými osobami													
	0	1	2	3-5	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-75	76-100		u. mehr 100 a více	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	ad 1

a) Unternehmen, die in die monatliche Handwerksberichterstattung einbezogen wurden - Podniky pojaté do měsíční statistiky o stavu řemesla

Urproduktion - Prvovýroba														
1. Gärtner	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	1. Zahradníci
1 919	—	292	519	836	216	44	11	—	—	—	1	—	—	—

Gewinnung u. Bearbeitung von Steinen u. Erden - Dobývání, zpracování kamenů a zemín														
2. Steinbrüche, Sand- und Tongruben	3. Bildhauer und Steinmetzer	4. Erzeuger von Zement, Mörtelstoffen und Kunststeinwaren	5. Erzeuger von Ziegeln und Ziegelwaren	6. Töpfer, Ofensetzer	7. Kamenolomý, dobývání písku a hlíny	8. Sochaři a kameníci	9. Vyrobení cementového zboží, maltovin a zboží z umělého kamene	10. Vyrobení cihel a cihlářského zboží	11. Hrněči a kammáři	12. Kamenolomý, dobývání písku a hlíny	13. Sochaři a kameníci	14. Vyrobení cementového zboží, maltovin a zboží z umělého kamene	15. Vyrobení cihel a cihlářského zboží	16. Hrněči a kammáři
246	4	81	38	24	17	68	24	17	6	2	1	1	3	2
577	—	151	119	185	60	41	7	41	7	7	3	4	—	—
863	—	164	205	341	109	36	2	36	2	6	—	—	—	—
232	—	27	40	67	32	28	19	14	5	—	—	—	—	—
734	—	295	174	184	58	18	5	—	—	—	—	—	—	—

Eisen- u. Metallverarbeitende Gewerbe - Živnosti kovodělné														
7. Schmiede	8. Kraftfahrzeughandwerk	9. Schlosser	10. Mechaniker	11. Elektroinstallateure	12. Augenoptiker	13. Mechaniker und zugleich Augenoptiker	14. Installateure und Klempner	15. Graveure u. Gürtler	16. Büchsenmacher und Messerschmiede	17. Uhrmacher	18. Juweliere, Gold- u. Silberschmiede	19. Uhrmacher und zugleich Goldschmiede	20. Mydlářství	21. Živnosti chemicko-technické a chemicko-farmaceutické
7 736	2	3 097	3 320	1 263	44	9	—	—	—	—	—	—	—	—
1 029	2	89	112	462	258	75	12	12	12	3	—	—	—	—
3 944	4	638	510	1 709	721	286	58	14	4	—	—	—	—	—
466	—	83	78	192	76	26	5	3	1	1	1	—	—	—
1 254	6	148	140	522	292	107	24	6	6	6	1	1	—	—
64	—	18	16	17	8	3	2	—	—	—	—	—	—	—
66	—	15	14	22	10	3	1	1	—	—	—	—	—	—
2 574	—	608	527	930	346	120	27	10	3	—	—	—	—	—
262	—	46	40	101	50	21	3	—	—	—	—	—	—	—
298	—	142	62	75	16	—	3	—	—	—	—	—	—	—
826	—	445	225	147	7	—	2	—	—	—	—	—	—	—
299	—	107	51	89	34	15	3	—	—	—	—	—	—	—
435	—	143	124	144	21	2	1	—	—	—	—	—	—	—

Chemische Gewerbe - Živnosti chemické														
20. Seifensieder	21. Chemisch-technische- u. pharmazeutische Gewerbe	22. Seiler, Reepschläger und Segelmacher	23. Buchbinder	24. Photographen	25. Mydlářství	26. Živnosti chemicko-technické a chemicko-farmaceutické	27. Provozníci a výroba plachet	28. Kniháři	29. Fotografové					
176	1	60	25	60	20	8	1	1	—	—	—	—	—	—
173	—	52	28	55	25	11	2	—	—	—	—	—	—	—
204	—	110	54	34	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—

Textilgewerbe - Živnosti textilní														
Papierverarbeitende Gewerbe - Živnosti papírenské														
23. Buchbinder	24. Photographen	25. Mydlářství	26. Živnosti chemicko-technické a chemicko-farmaceutické	27. Provozníci a výroba plachet	28. Kniháři	29. Fotografové								
1 170	—	436	280	292	93	47	10	7	2	3	—	—	—	—
957	1	343	261	269	59	19	4	—	—	1	—	—	—	—

Art des Handwerks bzw. Gewerbes	Zahl der Betriebe gehörend in die Gruppe mit Počet závodů patřících do skupiny s														Druh řemesla, po případě živnosti
	tätigen Personen — činnými osobami														
	0	1	2	3-5	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-75	76-100	u. mehr 100 a více			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	ad 1	
Leder-, Tapezier- u. Dekorateurgewerbe — Živnosti kožedělné, čalounictví a dekoratérství															
25. Tapezierer, Sattler u. Erzeuger von Lederwaren	2 915	—	1 188	771	725	179	41	7	2	1	1	—	—	—	25. Čalounníci, sedláři a výrobci koženého zboží
26. Bandagisten u. Orthopädiemechaniker	25	—	8	2	11	2	2	—	—	—	—	—	—	—	26. Bandažisté a orthopedisté
Holz- u. Schnitzstoffgewerbe u. Bürstenmacherei — Živnosti dřevodělné, soustružnické a kartáčnické															
27. Sägemüller	399	—	88	80	96	66	39	19	5	4	1	—	—	—	27. Piláři
28. Sägemüller und zugleich Mahlmüller	55	—	21	18	7	8	1	—	—	—	—	—	—	—	28. Piláři a zároveň mlynáři
29. Tischler	8 202	4	2 748	1 741	2 481	887	265	59	15	2	—	—	—	—	29. Truhláři
30. Böttcher, Küfer	726	—	463	159	82	14	8	—	—	—	—	—	—	—	30. Bednáři
31. Stellmacher und Karosseriebauer	3 574	—	2 237	928	372	29	8	—	—	—	—	—	—	—	31. Koláři a karosáři
32. Drechsler	618	—	258	136	140	63	18	3	—	—	—	—	—	—	32. Soustružníci
33. Korbmacher	437	—	271	81	58	20	7	—	—	—	—	—	—	—	33. Kosičkáři
34. Bürsten- und Pinselmacher	312	—	183	53	54	17	3	2	—	—	—	—	—	—	34. Kartáčníci a štětkaři
Erzeugung von Musikinstrumenten — Výroba hudebních nástrojů															
35. Musikinstrumentenmacher	203	—	124	32	33	8	4	1	1	—	—	—	—	—	35. Výrobci hudebních nástrojů
Erzeugung von Nahrungs- u. Genussmitteln u. Getränken — Výroba potravin, požívatin a nápojů															
36. Bäcker	6 359	—	1 080	1 868	2 762	522	108	15	2	1	1	—	—	—	36. Pekaři
37. Konditoren	2 817	—	479	798	1 260	229	36	8	3	1	1	—	—	—	37. Cukráři
38. Müller	3 264	—	959	1 050	1 026	190	39	—	—	—	—	—	—	—	38. Mlynáři
39. Fleischer und Selcher	10 407	2	2 231	3 601	4 069	430	58	7	—	3	1	—	—	—	39. Řezníci a uzenáři
40. Roßschlächter	136	—	34	40	55	6	—	—	—	—	—	—	—	—	40. Koňští řezníci
41. Erzeuger von Likören und Spirituosen	782	—	262	212	210	76	17	4	1	—	—	—	—	—	41. Výrobci likérů a lihovin
42. Erzeuger von Sodawasser	301	—	32	71	127	57	10	2	—	—	—	—	—	—	42. Výrobci sodové vody
Bekleidungsgewerbe u. Schuhmacherei — Živnosti oděvní a obuvnické															
43. Herrenschneider	15 516	8	7 477	3 983	3 172	721	130	17	4	2	2	—	—	—	43. Pánští krejčí
44. Damenschneider	9 939	—	2 292	1 805	4 809	884	120	21	4	1	3	—	—	—	44. Dámské krejčí
45. Wäschschneider, Weber, Sticker	1 317	2	446	269	407	138	46	11	7	1	—	—	—	—	45. Šití prádla, tkalci, vysívači
46. Schuhmacher	10 872	—	6 938	2 150	1 492	226	53	10	3	—	—	—	—	—	46. Obuvníci
47. Putzmaker	1 239	—	303	279	533	108	15	1	—	—	—	—	—	—	47. Modistství
48. Kürschner	1 151	—	425	259	320	99	36	8	2	—	—	—	—	—	48. Kožíšníci
49. Hutmacher	458	—	174	128	112	34	9	1	—	—	—	—	—	—	49. Kloboučníci
50. Wäschereien und Plättereien	969	—	745	126	63	20	10	2	—	—	—	—	—	—	50. Prádělny a žehlirny
51. Färber und chem. Reiniger	139	—	41	32	41	18	5	2	—	—	—	—	—	—	51. Chemické čistírny a barvírny
52. Wäschereien u. Plättereien u. zugleich Färber u. chem. Reiniger	111	—	42	21	21	19	7	—	1	—	—	—	—	—	52. Prádělny a žehlirny a zároveň chem. čistírny a barvírny
Baugewerbe — Živnosti stavební a na stavbě pracující															
53. Baumeister	1 550	1	152	33	109	166	244	173	154	87	168	80	183	53. Stavitelé	
54. Maurer	948	1	72	14	106	159	245	124	85	49	55	18	20	54. Zedníci	

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	ad 1
55. Zimmerer	448	1	37	31	120	122	92	26	7	6	3	3	—	—	55. Tesaři
56. Brunnenbauer	197	—	119	35	32	8	3	—	—	—	—	—	—	—	56. Studnaři
57. Dachdecker	1 668	—	742	437	371	84	28	5	—	1	—	—	—	—	57. Pokrývači
58. Stukkateure, Gipser	41	—	11	9	10	10	1	—	—	—	—	—	—	—	58. Štukatéri a sádrari
59. Maler	5 193	—	1 611	1 400	1 590	439	119	21	7	2	1	2	—	—	59. Malíři
60. Glaser	1 046	—	444	252	237	76	26	9	2	—	—	—	—	—	60. Sklenáři
61. Pflasterer- u. Straßenbauhandwerk	231	1	40	29	58	48	39	8	5	3	—	—	—	—	61. Dlaždiči a stavba silnic
62. Schornsteinfeger	899	—	161	514	222	2	—	—	—	—	—	—	—	—	62. Kominíci
Hygienische Gewerbe — Živnosti z oboru zdravotnictví															
63. Zahntechniker	1 065	—	284	429	337	13	2	—	—	—	—	—	—	—	63. Zubní technici
64. Friseure	10 155	—	2 493	2 788	4 282	535	52	5	—	—	—	—	—	—	64. Kadefníci
Gewerbsmäßig betriebene Dienstleistungen — Živnostenské obstarávání služeb a úkonů															
65. Glas- u. Gebäudereiniger	158	—	94	33	19	7	3	—	1	—	—	1	—	—	65. Čištění skla a budov
Zusammen	133 346	41 453	99 33 649	40 095	9 323	2 891	774	400	197	253	112	212	—	—	Celkem
b) Unternehmen, die nicht in die monatliche Handwerksberichterstattung einbezogen wurden — Podniky nepojaté do měsíční statistiky o stavu řemesla															
Aus der Gruppe: Gewinnung u. Bearbeitung von Steinen u. Erden — Ze skupiny: dobývání a zpracování kamenů a zemín															
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	14	—	3	1	6	2	2	—	—	—	—	—	—	—	Jiné živnosti sem patříci
Aus der Gruppe: Eisen- u. Metallverarbeitende Gewerbe — Ze skupiny: živnosti kovodělné															
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	6	—	1	2	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	Jiné živnosti sem patříci
Aus der Gruppe: Textilgewerbe — Ze skupiny: živnosti textilní															
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	19	—	7	7	3	1	1	—	1	—	—	—	—	—	Jiné živnosti sem patříci
Aus der Gruppe: Graphische Gewerbe — Ze skupiny: živnosti grafické															
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	21	—	11	3	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	Jiné živnosti sem patříci
Aus der Gruppe: Leder-, Tapezier- u. Dekorateurgewerbe — Ze skupiny: živnosti kožedělné, čalounictví a dekorátérství															
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	4	—	1	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	Jiné živnosti sem patříci
Aus der Gruppe: Holz- u. Schnitzstoffgewerbe u. Bürstenmacher — Ze skupiny: živnosti dřevodělné, soustružnické a kartáčnícké															
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	111	—	59	21	23	4	3	1	—	—	—	—	—	—	Jiné živnosti sem patříci
Aus der Gruppe: Erzeugung von Nahrungs- u. Genußmitteln u. Getränken — Ze skupiny: výroba potravin, poživatin, nápojů															
Erzeugung von Likören und Spirituosen in Verbindung mit der Drogerie oder einem anderen Handel	528	15	114	127	189	48	30	3	1	—	—	—	—	—	Výroba likérů a lihovin spojená s drogerií nebo jiným obchodem
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	136	—	59	35	22	12	5	2	1	—	—	—	—	—	Jiné živnosti sem patříci

Art des Handwerks bzw. Gewerbes	Zahl der Betriebe gehörend in die Gruppe mit Počet závodů patřících do skupiny s										Druh řemesla po případě živnosti		
	tätigen Personen — činnými osobami												
	0	1	2	3-5	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-75		76-100	u. mehr 100 a více
Gesamtzahl der Betriebe Celkový počet závodů											ad 1		
Aus der Gruppe: Bekleidungsgewerbe u. Schuhmacherei — Ze skupiny: živnosti oděvní a obuvnictví													
Erzeugung von Kunstblumen u. Schmuckfedern	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Výroba umělých květin, ozdobných per Mandlovny spojené s obchodem
Mangleleinen in Verbindung mit Handel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sammelstellen f. Wäschereien, Färbereien u. Reinigungsanstalten	68	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sběrny prádelen, žehliren a čistiren
Aus der Gruppe: Baugewerbe — Ze skupiny: živnosti stavební a na stavbě pracující													
Sonstige Bauunternehmungstätigkeiten	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jiná stavební podnikání
Aus der Gruppe: Hygienische Gewerbe — Ze skupiny: živnosti z oboru zdravotnictví													
Masseurgewerbe	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Masérství
Begräbnisanstalten	508	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Pohřební ústavy
Abdeckerei und Viehschneiderei	202	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Pohodnictví a nunvátství
Desinfektionsanstalten	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Desinfekční ústavy
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jiné živnosti sem patřící
Die Gruppe: Gewerblich betriebene Musik — Skupiny: Po živnostensku provozované hudební výkony													
Kapellmeister und Pianistengewerbe	1 004	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kapelnictví a živnost pianistická
Aus der Gruppe: Gewerbsmäßig betriebene Dienstleistungen — Ze skupina: živnostenské obstarávání služeb a úkonů													
Dienstmänner u. Lastenträger	63	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Veřejní posluhové a nosiči břemen
Bewachungsgewerbe	23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Hlídací podniky
Gewerbsmäßige Vermittlung von Diensten u. Arbeiten	5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Zprostředkování služeb a prací po živnostensku
Schuhputzer	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Čištění obuvi
Kanalräumer	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Průtočnictví
Aufbewahrung und Garderoben	59	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Úschovny a šatny
Maschinenleihanstalten	534	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Půjčovny veškerých strojů
Kleider-, Kostüm- u. Maskenleihanstalten	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Půjčovny šatů, kostýmů a masek
Öffentliche Schreibstuben u. Vervielfältigungsanstalten	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Veřejné písemny a rozmnožovací ústavy
Reklam- u. Propagationskanzleien	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Reklamní a propagační podniky a kanceláře
Wett-, Adreß-, Organisations-, Korrespondenzkanzleien u. Plakatirungsbüros	102	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sázkové, adresní, organizační, koresp. kanceláře a plakátovací podniky
Sonstige hierher gehörende Gewerbe	12	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Jiné živnosti sem patřící
Zusammen	4 082	25	2 621	663	504	186	60	11	5	1	4	1	Celkem

der Gesamtzahlen von allen 65 Posten sowie auch der Gesamtzahlen für die Kammersprengel ist darauf zu achten, daß die Großengruppen bei einzelnen Umsatztypen nicht die gleichen Grenzen haben. In der Tabelle 3 sind schließlich die Gesamtzahlen für die Handelskammern nach Handwerksarten gegliedert, allerdings nur soweit es sich um die Anzahl der Betriebe und der tätigen Personen handelt; das Zunehmen von weiteren Merkmalen in diesem regionalen Zusammenhang würde sicher schon weit über den Bedarf der laufenden Orientation hinausgehen, zu der diese erste Bearbeitung der Handwerksstatistik bestimmt ist.

An einer besonderen Stelle, außerhalb dieses bereits beschriebenen Umkreises der eigentlichen Tabellen sind noch einige zur Charakteristik des gesamten Handwerks bestimmte Angaben angeführt. Um den Charakter näher zu bestimmen, den die übriggebliebenen 3 Procente der Betriebe derjenigen Unternennungstätigkeiten, die nicht in unsere monatliche repräsentative Erhebung über den Stand des Handwerks eingereiht wurden, aufweisen, wurden für sie die Grunddaten über die Zahl der Betriebe und der tätigen Personen nach den Kategorien festgestellt. Auch die Einteilung der Betriebe nach den Großengruppen der Gesamtzahl der tätigen Personen und wenigstens die Ermittlung der Zahl der Betriebe in solchen Großengruppen erwies sich als zweckmäßig; von der Bearbeitung weiterer Merkmale in diesem Zusammenhang wurde jedoch, gewiß mit Recht, Abstand genommen. Jene Betriebe, wo keine Person überwiegend tätig war (wo also die für einen bestimmten Betrieb mitarbeitenden Personen ihre Hauptbeschäftigung in einer anderen parallelen Unternehmungstätigkeit gefunden haben, wenn auch in solch einer auf die sich die Handwerksstatistik nicht bezog, z. B. in einem Handelsgeschäft), wurden nach dem analogen in den Betriebszählungen häufig angewandten Vorgang als Betriebe mit 0 Personen gezählt; es waren jedoch nicht viele. Die Zahl der Betriebe in den auf diese Weise gebildeten Großengruppen wurde für den gesamten Handwerkskomplex verarbeitet und zwar abgesehen für die 65 Hauptarten und für die 30 aus der Hauptbearbeitung ausgeschiedenen Arten. Formell wurden alle diese Daten in Zusammenstellungen eingereiht, die gleich diesem einleitenden Teile als seine Beilagen folgen.

pro obvody obchodních komor, třeba míti ovšem na paměti, že velikostní skupiny u jednotlivých obrátových typů nemají stejné meze. V tab. 3. jsou konečně úhrny za obchodní komory tříděny podle druhů řemesla, ovšem pouze pokud jde o počet závodů a počet činných osob; přibrání dalších znaků do této souvislosti regionální by bylo jistě šlo již daleko za potřebu běžné orientace, k níž je toto první zpracování statistiky řemesla určeno.

Zvlášť, mimo tento právě popsaný okruh vlastních tabulek, uvádíme ještě několik údajů, určených pro charakteristiku celého souboru řemesla. Aby bylo zřejmé, jaké povahy jsou ona zbývající 3 procenta závodů z těch podniků, jež nebyla zařaděna do našeho měsíčního reprezentativního šetření o stavu řemesla, byla pro ně zjištěna základní data o počtu závodů a o počtu činných osob podle jednotlivých jejich kategorií. Ukázalo se dále účelným roztržení závodů podle velikostních skupin úhrnného počtu jejich činných osob a zjištění alespoň počtu závodů v jednotlivých velikostních skupinách takto utvořených; přihlédnouti k dalším znakům v této souvislosti nebylo již pokládáno za účelné a únosné. Ony závody, kde nebyla žádná osoba převážně činná (kde tedy osoby pro určitý závod spolupracující našly hlavní uplatnění v jiném podnikání souběžném a třeba i tomuto šetření nepodléhající, na př. v obchodě), byly podle obdobného postupu, užívaného v závodových censech čítány jako závody s 0 osobami; nebylo jich však mnoho. Počet závodů v jednotlivých velikostních skupinách takto utvořených je zpracován pro celý soubor řemesla a jeho jednotlivé položky, a to zvlášť pro 65 hlavních druhů, zvlášť pro 30 druhů z hlavního zpracování vyloučených. Formálně byla všechna tato data zařaděna do sestav, které následují hned za touto úvodní částí jako její přílohy.

Drucke und Veröffentlichungen des Statistischen Zentralamtes

Quellenwerk.

Umfaßt bisher 162 Bände, die eingehende Daten über den Außenhandel, die Volkszählung, Bewegung und den Beruf der Bevölkerung, das Schulwesen, die Wahlen, landwirtschaftliche Erzeugung, landwirtschaftlichen Betriebe, Wälder, Müllereierzeugnisse, landwirtschaftlichen Nutztiere, Gerichtsstatistik, Kriminalstatistik, öffentlichen Finanzen, Geldanstalten, Erwerbs- und Wirtschaftsgenossenschaften (außer Kreditgenossenschaften), Industrie, gewerblichen Betriebe, Armenfürsorge, Preise u. Indexe, Verbrauch und über die Prager geophysikalischen Studien enthalten. Preis je nach Umfang des Bandes.

Mitteilungen des Statistischen Zentralamtes.

Bringen die neuesten Gesamtergebnisse der statistischen Erhebungen. Preis der Nummer 2 K. Jährlich ungefähr 80 Nummern. Die Mitteilungen sind nach den verschiedenen Gebieten der Statistik in 10 Reihen geteilt, die auch einzeln bezogen werden können.

Statistische Nachrichten.

Sie bringen die neuesten monatlichen Bevölkerungs-, Wirtschafts-, sozialen u. kulturellen Daten und erscheinen stets am 2. jedes Monates. Jährlich 12 Nummern. Jede Nummer 7,50 K. Jahresbezugsgebühr 75 K.

Preisberichte des Statistischen Zentralamtes.

Enthalten Daten über die Preise der wichtigsten Lebensbedürfnisse und die Klein-, und Großhandelsindexziffern für die einzelnen Monate. Preis der Nummer K 2,40.

Statistisches Jahrbuch.

Enthält Gesamtdaten aus allen statistischen Gebieten u. ist eine unerschöpfliche Quelle statistischen Wissens.

Statistische Rundschau.

Bringt Artikel aus allen statistischen Gebieten, Übersichten über die statistische Literatur, eine statistische Rundschau und verschiedene statistische Berichte.

Ein ausführliches Verzeichnis sämtlicher Veröffentlichungen erhält man kostenlos beim

Statistischen Zentralamte, Prag VII, Bělský-Stráve 2.

Buchhändlerischer Vertrieb sämtlicher Veröffentlichungen durch Bursík & Kohout, Prag II.

Ämtern, Schulen, Bildungs- und Wohltätigkeitsanstalten gewährt das Statistische Zentralamt einen 20—50% Nachlaß.

Tisky a publikace Ústředního statistického úřadu

Pramenné dílo.

Dosud 174 svazků, jež obsahují podrobná data o zahraničním obchodu, o sčítání lidu, o pohybu a povolání obyvatelstva, o školství, o volbách, o zemědělské výrobě, o zemědělských závodech, o lesích, o mlýnské výrobě, o domácím zvířectvu, o statistice soudní a trestní, o veřejných financích, o peněžních ústavech, o neuvěrných družstvech, o průmyslu, o živnostenských a zemědělských závodech, o chudinské péči, o pražských poměrech geofyzikálních, o cenách a indexech a o spotřebě. Cena podle velikosti svazku.

Zprávy Ústředního statistického úřadu.

Prinášejí nejnovější úhrnné výsledky statistických šetření. Cena jednoho čísla 2 K. Ročně asi 80 čísel. „Zprávy“ jsou rozděleny na 10 řad podle různých oborů statistiky. Možno předplatiti i jednotlivé řady.

Statistický zpravodaj.

Prináší nejnovější měsíční data populační, hospodářská, sociální a kulturní. Vychází vždy 2. dne každého měsíce. Ročně 12 čísel. Každé číslo stojí 7,50 K, předplatné za celý rok 75 K.

cenové zprávy Ústředního statistického úřadu.

Obsahují data o cenách nejdůležitějších životních potřeb a indexní čísla malo- i velkoobchodní pro jednotlivé měsíce. Cena jednoho čísla 2,40 K. Ročně 32 čísel.

Statistická ročenka.

Obsahuje úhrnná data ze všech statistických oborů a jest nevyčerpatelným zdrojem statistického vědění.

Statistický obzor.

Prináší články ze všech oborů statistiky, dále přehledy statistické literatury, statistické rozhledy z ciziny a různé statistické zprávy.

Podrobný seznam publikací zašle ochotně zdarma

Ústřední statistický úřad, Praha VII., Bělského 2.

Všechny publikace má v komisi Bursík & Kohout, Praha II., Václavské nám.

Úřadům, školám a jiným ústavům osvětovým a humanitním poskytuje Ústřední statistický úřad 20 až 50% slevy.